

Sluitend van school naar werk

Monitor pilots arbeidstoeleiding pro, vso en entree
RMC-regio Utrecht

Eindrapport

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	7
1.1	Doelstelling en onderzoeksvragen	7
1.2	Aanpak van het onderzoek	8
1.3	Over de doelgroep.....	9
1.4	Leeswijzer	10
2	Doorstroom en diplomering in het onderwijs	11
2.1	Doorstroom in het onderwijs	11
2.2	Diplomering	12
2.3	Doorstromers uit het praktijkonderwijs in beeld	14
2.4	Doorstromers uit het vso in beeld.....	16
2.5	Doorstromers uit de entreeopleidingen in beeld.....	18
2.6	Discussie en vergelijking.....	20
2.7	Over kwetsbare jongeren en het vervolgonderwijs	21
3	Arbeidsmarkt, werk en inkomen.....	23
3.1	Arbeidssituatie periode oktober 2016 tot en met september 2017	23
3.2	Arbeidssituatie meetmomenten januari 2018 en januari 2019	25
3.3	Verschillen tussen subregio's	28
3.4	Beperkt zicht op dagbesteding	29
3.5	Kwetsbare positie op de arbeidsmarkt.....	30
4	Over de uitvoering van de pilots arbeidstoeleiding.....	31
4.1	Vorbereiding op en transitie naar de arbeidsmarkt	31
4.2	Arbeidsmarkt, stages en werkgevers.....	32
4.3	Sluitende aanpak?	32
4.4	Overgang entree naar arbeidsmarkt	33
4.5	Ondersteuningsaanbod en bereik gemeenten	33
4.6	Jongeren in beeld	34
5	Conclusies en aanbevelingen	37
5.1	Herijken afspraken over regionale aanpak.....	37
5.2	Volgen en ondersteunen tijdens vervolgonderwijs.....	37
5.3	Vorbereiden op de arbeidsmarkt en betrekken werkgevers	38
5.4	Meer aandacht voor entree-verlaters op de arbeidsmarkt.....	39
5.5	Meer zicht op dagbesteding als activering	39
5.6	Zinvolle gegevensdeling.....	40
Bijlage 1	Onderwijsresultaten per school	41
Bijlage 2	Doorstroom en diplomering na vso; naar cluster	42
Bijlage 3	Arbeidssituatie na uitstroom vso; naar cluster.....	43

1 Inleiding

1.1 Doelstelling en onderzoeksvragen

In 2015 hebben de onderwijspartners en gemeenten in de RMC-regio Utrecht afgesproken om met een sluitende en eenduidige aanpak jongeren in een kwetsbare positie te ondersteunen en te begeleiden zodat dit leidt tot meer participatie. Concreet zijn twee sets van afspraken vastgelegd:

1. In een convenant hebben scholen en gemeenten afspraken gemaakt over de uitstroom van jongeren uit het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs (pro en vso) naar werk of dagbesteding. Doel is een goede aansluiting op werk of dagbesteding mogelijk te maken door zoveel mogelijk regionale eenduidigheid te creëren bij de toeleiding vanuit pro en vso naar de gemeenten. Daarnaast is het streven gemeenten vroegtijdig te betrekken bij jongeren die uitstromen. De intentie is om een jongere in het laatste jaar voor uitstroom voor te sorteren op de uitstroomplek.
2. De tweede set afspraken, over arbeidstoeleiding vanuit de verschillende entreeopleidingen, vloeit voort uit de (bredere) samenwerkingsovereenkomst "Kansen voor Jongeren in een kwetsbare positie".

Namens de regio heeft de gemeente Utrecht onderzoeksbureaus Oberon en KBA Nijmegen gevraagd de afspraken, de uitvoering en de resultaten te evalueren. De evaluatie omvat zowel een kwalitatieve procesmonitor als een kwantitatief meerjarig cohortonderzoek. Met dit onderzoek wil de regio inzicht krijgen in het verloop van de afspraken, in de loopbanen van jongeren na hun opleiding in het pro, vso en entree en in de ondersteuning die zij ontvangen in de transitie naar werk. Op termijn worden ook resultaten zichtbaar van de effectiviteit van de geboden ondersteuning door de scholen en regiogemeenten in de transitie van onderwijs naar werk of dagbesteding.

De centrale onderzoeksvragen van de afgelopen drie jaren zijn hieronder uiteengezet. Per jaar en onderzoeksfase zijn de onderzoeksvragen nader uitgewerkt en bijgesteld. Met behulp van de onderzoeksvragen kijken we wat er goed gaat, welke knelpunten er zijn en welke aanbevelingen er gegeven kunnen worden.

1. Hoe verloopt de uitvoering van de regionale afspraken over de uitstroom van jongeren vanuit pro, vso en de entreeopleidingen naar werk en dagbesteding?
2. Welk ondersteuningsaanbod is beschikbaar voor deze doelgroepen en waar maken ze gebruik van?
3. Hoe verloopt de voorbereiding en aansluiting op de regionale arbeidsmarkt van deze doelgroepen?
4. Hoe verloopt de uitstroom van jongeren vanuit pro, vso en de entreeopleidingen naar vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt?
5. Hoeveel uitstromers uit deze doelgroep maken gebruik van een vorm van ondersteuning door de gemeenten (sociale diensten/afdelingen W&I/buurtteams etc.)?
6. In hoeverre halen de doorstromers in het onderwijs een diploma en/of een startkwalificatie?
7. Hoe stabiel is de arbeidsmarktpositie van de jongeren die naar de arbeidsmarkt gaan?

1.2 Aanpak van het onderzoek

Procesevaluatie

In de procesevaluatie die in 2016 en 2017 is uitgevoerd, is gesproken met een brede groep betrokkenen vanuit de scholen, gemeenten, jobcoaches en werkgevers. Over de uitkomsten zijn twee eerdere rapportages geschreven, die [hier](#) te vinden zijn. De uitkomsten zijn telkens tussentijds gepresenteerd aan en besproken door de regionale werkgroep. Ook zijn de bevindingen gepresenteerd aan het bestuurlijk overleg in januari 2018. In dit eindrapport geven we de belangrijkste conclusies weer en verbinden deze met de uitkomsten van het cohortonderzoek.

Cohortonderzoek

Naast de interviews met betrokkenen, volgen we met een cohortonderzoek alle leerlingen die in de periode van 1 oktober 2015 tot 1 oktober 2016 uitstroomden uit het praktijkonderwijs, het vso of de entree-opleiding en woonachtig zijn in RMC-regio Utrecht. In totaal zijn vier metingen verricht waarbij gerapporteerd wordt over de positie in vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt. De vier metingen bevatten de volgende informatie.

- 1^e meting: positie 1 oktober 2016, inclusief aanvullende gegevens over geboden ondersteuning bij toeleiding naar arbeid door scholen.
- 2^e meting: positie 1 juni 2017, inclusief aanvullende gegevens over geboden ondersteuning bij toeleiding naar arbeid door gemeenten;
- 3^e meting: duurzame arbeidssituatie van oktober 2016 tot oktober 2017, daarvoor zijn 12 maandbestanden met gegevens over werk, uitkering en inkomen geanalyseerd;
- 4^e meting: duurzame arbeidssituatie van oktober 2016 tot oktober 2017, aangevuld met de arbeidssituatie in januari 2018 en januari 2019.¹

Doel was ook om voor dit cohort jongeren in beeld te brengen welke aanvullende ondersteuning ze kregen voor uitstroom vanuit hun school, en welke ondersteuning ze kregen vanuit de gemeenten bij de transitie van school naar werk of dagbesteding. Dat is slechts in beperkte mate gelukt. In 2016 hebben uiteindelijk minder dan de helft van de scholen gegevens aangeleverd over het uitstroomprofiel, behaalde diploma's/certificaten, gevolgde stages en ondersteuning bij de transitie naar werk. In de tweede meting is het niet voor alle subregio's gelukt om op individueel niveau van de gemonitorde uitstromers te achterhalen welk ondersteuningsaanbod zij in de afgelopen periode van hun gemeente daadwerkelijk hebben gehad in de toeleiding naar arbeid. Dat had twee oorzaken. De gegevensuitwisseling tussen en binnen gemeenten bleek beperkt aanwezig. Door de nieuwe – en strengere - privacywetgeving (AVG) werd het koppelen van gegevens van scholen of van andere gemeentelijke afdelingen aan de monitordata bovendien niet meer mogelijk. De meeste gemeenten hebben desondanks hun best gedaan om – binnen de richtlijnen die intern zijn gesteld – de onderzoekers van informatie te voorzien.

Gevolg is dat we op individueel niveau geen relaties kunnen onderzoeken tussen de geboden ondersteuning door scholen en gemeenten en de arbeidsmarktpositie van jongeren. Het cohortonderzoek is daarom uitsluitend nog gebaseerd op de schoolloopbaan- en arbeidsmarktgegevens die de RMC-contactgemeente van DUO en het Inlichtingenbureau krijgt.

---

¹ De duurzame arbeidssituatie van een groot deel van de pro en vso-verlaters is voor de periode februari 2018 tot en met december 2018 onbekend, omdat het RMC voor die groep in die periode geen arbeidsmarktgegevens mocht opvragen (AVG en ontbreken wettelijke basis). Dat kan per 1 januari 2019 door een wetswijziging weer wel. Daarom is in deze rapportage voor gekozen om de arbeidssituatie van de meetmomenten januari 2018 en januari 2019 weer te geven.

1.3 Over de doelgroep

De definitie van het cohort uitstromers is tijdens de gehele evaluatie onveranderd, het betreft:

- de (kwetsbare) jongeren die zijn uitgestroomd tussen 1-10-2015 en 1-10-2016,
- uit de bij de pilots ‘arbeidstoeleiding kwetsbare jongeren Utrecht’ betrokken scholen uit het pro, vso, of mbo-1, en
- die woonachtig zijn in één van de gemeenten van de RMC-regio Utrecht (regio 19).

Doordat de onderwijs- en arbeidsmarktgegevens vanwege de sinds 25 mei 2018 van toepassing zijnde Europese privacywetgeving AVG geanonimiseerd worden aangeleverd, is het cohort uitstromers opnieuw bepaald voor de derde meting en nogmaals voor de vierde meting. Het cohort bestond uit 933 uitstromers in de eerste meting, 902 uitstromers in de tweede meting, 884 uitstromers in de derde meting en 845 uitstromers in de vierde meting. Jongeren verdwijnen uit de bestanden als ze de leeftijd van 23 jaar bereiken of als zij verhuizen weg uit de RMC-regio Utrecht. Bij de gemonitorde groep gaat het bij de ‘verdwenen’ uitstromers vooral om verhuizingen.

Uitstromers die *buiten* het cohort vallen zijn:

- jongeren die wel uit de betreffende scholen zijn gestroomd, maar die buiten de RMC-regio Utrecht wonen;
- jongeren die wel woonachtig zijn in RMC-regio Utrecht, maar die in de genoemde periode uit andere scholen zijn gestroomd.

Tabel 1.1 – Populatie uitstromers in de monitor; naar school en onderwijstype (vierde meting)

		pro	Vso	mbo-1	Totaal
01EK	Kranenburg	46			46
07BM	Praktijkschool De Baanbreker	55			55
17AO	POUWER	49			49
26HY	Seyster College (Dynselburgschool)	38			38
26KA	Futura College	26			26
00PQ	Kromme Rijn College (voorheen De Pels)		45		45
00VV	Prof Fritz Redlschool voor Langdurig Zieke		23		23
01JO	Auris College Utrecht		30		30
01KI	De Sprong & De Heuvelrug		42		42
02RF	Berg en Boshschool		77		77
02RM	Beukenrode Onderwijs		35		35
02YT	Mytyschool Ariane De Ranitz		27		27
14RB	Jan Hein Donnerschool		4		4
14RZ	STIP VSO Utrecht		40		40
17GW	Kentalis Het Rotsoord		21		21
19TJ	WereldKidz Meerklank		12		12
23GH	De Lasenberg		27		27
23GL	Intermetzo Zonnehuizen Onderwijs		36		36
25GR	Bartimeus OWI voor Visueel Gehandicapte		12		12
01OE	Wellantcollege			7	7
25LH	ROC Midden Nederland			102	102
25LN	ID College			23	23
30RN	MBO Utrecht			68	68
		214	431	200	845

1.4 Leeswijzer

In de hoofdstukken twee en drie kijken we hoe de uitstroom van jongeren vanuit pro, vso en de entreopleidingen naar het vervolgonderwijs respectievelijk de arbeidsmarkt is verlopen de afgelopen jaren. In hoofdstuk vier vatten we samen hoe regionale afspraken de afgelopen drie jaar zijn uitgevoerd. In het laatste hoofdstuk vatten we de bevindingen uit het onderzoek integraal samen en formuleren we aanbevelingen voor de partijen in de regio.

2 Doorstroom en diplomering in het onderwijs

Meer dan de helft van de jongeren die tussen oktober 2015 en oktober 2016 het praktijkonderwijs, het vso of de entreeopleiding uitstroomden, is doorgegaan in het onderwijs. Dit hoofdstuk laat zien hoe het hen daar is vergaan.

2.1 Doorstroom in het onderwijs

Meer dan de helft van de gemonitorde uitstromers begon na uitstroom in 2016 direct aan een andere opleiding. De tabellen 2.1 en 2.2 laten op geaggregeerd niveau zien wat hun onderwijssituatie was op 1 oktober 2016, 2017 en 2018. Na twee jaar, op 1 oktober 2018, is het aandeel van deze jongeren dat nog onderwijs volgt, gedaald tot circa 40%.

Tabel 2.1 – Percentage uitstromers in vervolgonderwijs

	pro	vso	mbo-1
1 okt. 2016	58%	60%	52%
1 okt. 2017	51%	52%	50%
1 okt. 2018	39%	43%	36%
n (=100%)	214 (=100%)	431 (=100%)	200 (=100%)

De onderwijs-doorstroomers gaan naar verschillende onderwijstypen. De tabel hieronder is een uitsplitsing van de aandelen in tabel 2.1 naar type vervolgonderwijs. Jongeren uit het praktijkonderwijs kiezen overwegend voor de entree-opleiding en stromen daarna door naar niveau 2. Anderen doen dit al direct. Leerlingen uit het vso laten een meer diverse doorstroom zien. Uiteindelijk komt een deel van de doorstroomers na twee jaar terecht op een opleiding op mbo-niveau 3 of 4. Bij de uitstromers van het vso zit 20% twee jaar na uitstroom in een mbo-opleiding op niveau 3 of 4. Bij de mbo-1 uitstromers is dat met 16% iets minder en bij de pro-uitstromers nog weer minder (7%).

Tabel 2.2 – Percentage uitstromers in vervolgonderwijs; naar type vervolgonderwijs

		pro	vso	mbo-1
1 okt. 2016	Mbo-1	29%	6%	1%
	Mbo-2	12%	14%	45%
	Mbo-3/4	0%	15%	4%
	Overig*	17%	25%	2%
1 okt. 2017	Mbo-1	14%	5%	4%
	Mbo-2	21%	15%	42%
	Mbo-3/4	1%	16%	5%
	Overig*	15%	17%	-
1 okt. 2018	Mbo-1	3%	2%	1%
	Mbo-2	16%	8%	19%
	Mbo-3/4	7%	20%	16%
	Overig*	13%	13%	-

* de categorie 'overig' bestaat vooral uit VSO en VO en daarnaast ook uit pro en vavo/ve

Tabel 2.3 is een verbijzondering van tabel 2.2 waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen degenen die bij uitstroom (peilmoment 1-10-2016) wel en niet al in het bezit waren van een diploma mbo-1. De tabel maakt duidelijk dat een deel van de pro- en vso-uitstromers al bij uitstroom in bezit is van een diploma mbo-1 (resp. 11% en 12% of 23/214 en 52/431) en dat een deel van de uitstromers van mbo-1 zonder diploma de opleiding verlaat (29% of 57/200).

De pro- en vso-uitstromers met diploma mbo-1 gaan voornamelijk door naar een opleiding op mbo-2, degenen zonder diploma mbo-1 vervolgen hun weg in het onderwijs, verspreid over diverse onderwijssoorten en -niveaus.

Tabel 2.3 – Percentage uitstromers in vervolgonderwijs; naar type vervolgonderwijs en uitgesplitst met of zonder mbo-1 diploma bij uitstroom

		pro met mbo-1 diploma	pro zonder mbo-1 diploma	vso met mbo-1 diploma	vso zonder mbo-1 diploma	mbo-1 met mbo-1 diploma	mbo-1 zonder mbo-1 diploma
1 okt. 2016	Mbo-1	-	32%	-	7%	-	2%
	Mbo-2	74%	4%	65%	7%	58%	12%
	Mbo-3/4	-	1%	2%	16%	4%	4%
	Overig*	-	19%	-	28%	-	7%
1 okt. 2017	Mbo-1	-	16%	-	5%	-	12%
	Mbo-2	65%	15%	46%	10%	53%	12%
	Mbo-3/4	4%	1%	4%	17%	6%	-
	Overig*	-	17%	-	20%	-	2%
1 okt. 2018	Mbo-1	-	4%	-	2%	-	4%
	Mbo-2	4%	18%	12%	8%	22%	12%
	Mbo-3/4	26%	3%	15%	20%	22%	2%
	Overig*	13%	14%	-	14%	-	-
		N=23	N=191	N=52	N=379	N=143	N=57

* de categorie 'overig' bestaat vooral uit VSO en VO en daarnaast ook uit pro en vavo/ve

2.2 Diplomerings

Lukt het de doorstromers om de nieuwe opleiding ook met een diploma af te sluiten? Niet elke doorstromer lukt dat, maar velen wel. Tabel 2.4 toont een tussenstand van het hoogst behaalde diploma tot 1 oktober 2018 voor de doorstudeerders (degenen die direct na uitstroom het vervolgonderwijs in zijn gegaan).

Tabel 2.4 – Hoogst behaalde diploma tot 1 oktober 2018: groep doorstudeerders okt. 2016

		pro	vso	mbo-1
1 okt. 2018	Geen diploma	42%	36%	11%
	Vmbo	-	28%	1%
	Havo/vwo	-	3%	-
	Mbo-1	45%	21%	51%
	Mbo-2	14%	9%	36%
	Mbo-3/4	-	2%	1%
n (=100%)		125 (=100%)	258 (=100%)	103 (=100%)

Bijna 60% van alle pro-doorstromers heeft na twee jaar een diploma mbo-1 of mbo-2 behaald. Van de doorstromers uit mbo-1 heeft circa 37% een diploma hoger dan mbo-1 behaald.

Van de vso-doorstromers heeft een derde na twee jaar een mbo-diploma gehaald. Zichtbaar is ook dat nog eens een derde een vmbo- of havo/vwo-diploma als hoogste diploma heeft. Zij hebben dit diploma doorgaans al op het vso behaald en het merendeel van hen is daarna doorgestroomd naar mbo-3 of mbo-4. Zij zitten nog in opleiding en halen mogelijk ook een mbo-diploma in 2019 of later. Er zijn onderliggend wel grote verschillen tussen de vso-leerlingen uit de verschillende voormalige clusters. In bijlage 2 staat dit verder uitgewerkt. Leerlingen uit voormalig cluster 2 scholen stromen vaker door naar onderwijs en diploma, uit cluster 1 en 3 scholen minder dan gemiddeld.

Verskil tussen bol en bbl

Het voorgaande laat zien dat veel doorstudeerders naar het mbo gaan. Veel mbo-opleidingen kunnen zowel in een bol-variant als in een bbl-variant gevolgd worden. Bol staat voor beroeps opleidende leerweg. De student brengt het grootste deel van de opleiding op school door. BBL staat voor beroeps begeleidende leerweg, waarin een studenten werken met leren combineert.

Tabel 2.5 laat zien dat ongeveer evenveel uitstromers vanuit pro en vso kiezen voor een bol als een bbl-opleiding op niveau 1. Als zij naar mbo-2 of hoger gaan, dan is de bol de favoriete keuze. Dit verschil is bij pro-uitstromers niet heel groot, zij kiezen ook op mbo-2 relatief vaak voor een bbl-opleiding. Het overgrote deel van de doorstudeerders vanuit mbo-1 volgt een bol-opleiding in mbo-2.

Tabel 2.5 – Vervolgstudie in mbo: bol of bbl?

1 oktober 2016				
	Doorstroom naar:	bol	bbl	totaal
PrO	Mbo-1	32	30	62
	Mbo-2	15	10	25
	Mbo-3/4	1	-	1
VSO	Mbo-1	14	13	27
	Mbo-2	45	17	62
	Mbo-3/4	58	5	63
Mbo-1	Mbo-1	1	-	1
	Mbo-2	70	20	90
	Mbo-3/4	8	-	8

We hebben bekeken wat het verschil in diplomarendement is van de doorstudeerders die kiezen voor een bol- dan wel een bbl-opleiding in het mbo. Er is nauwelijks verschil bij doorstroom vanuit pro en vso naar mbo-1: bij zowel de bol'ers als de bbl'ers heeft 80-85% na circa twee jaar het diploma mbo-1 bemachtigd. Ook bij de doorstroom vanuit mbo-1 naar mbo-2 is er nauwelijks verschil: bij zowel de bol'ers als de bbl'ers heeft 40-45% het diploma mbo-2 bemachtigd na circa twee jaar. Er is wel verschil zichtbaar bij de uitstromers vanuit pro en vso die naar mbo-2 gaan: het diplomarendement is na twee jaar bij de bol'ers aanmerkelijk hoger dan bij de bbl'ers.

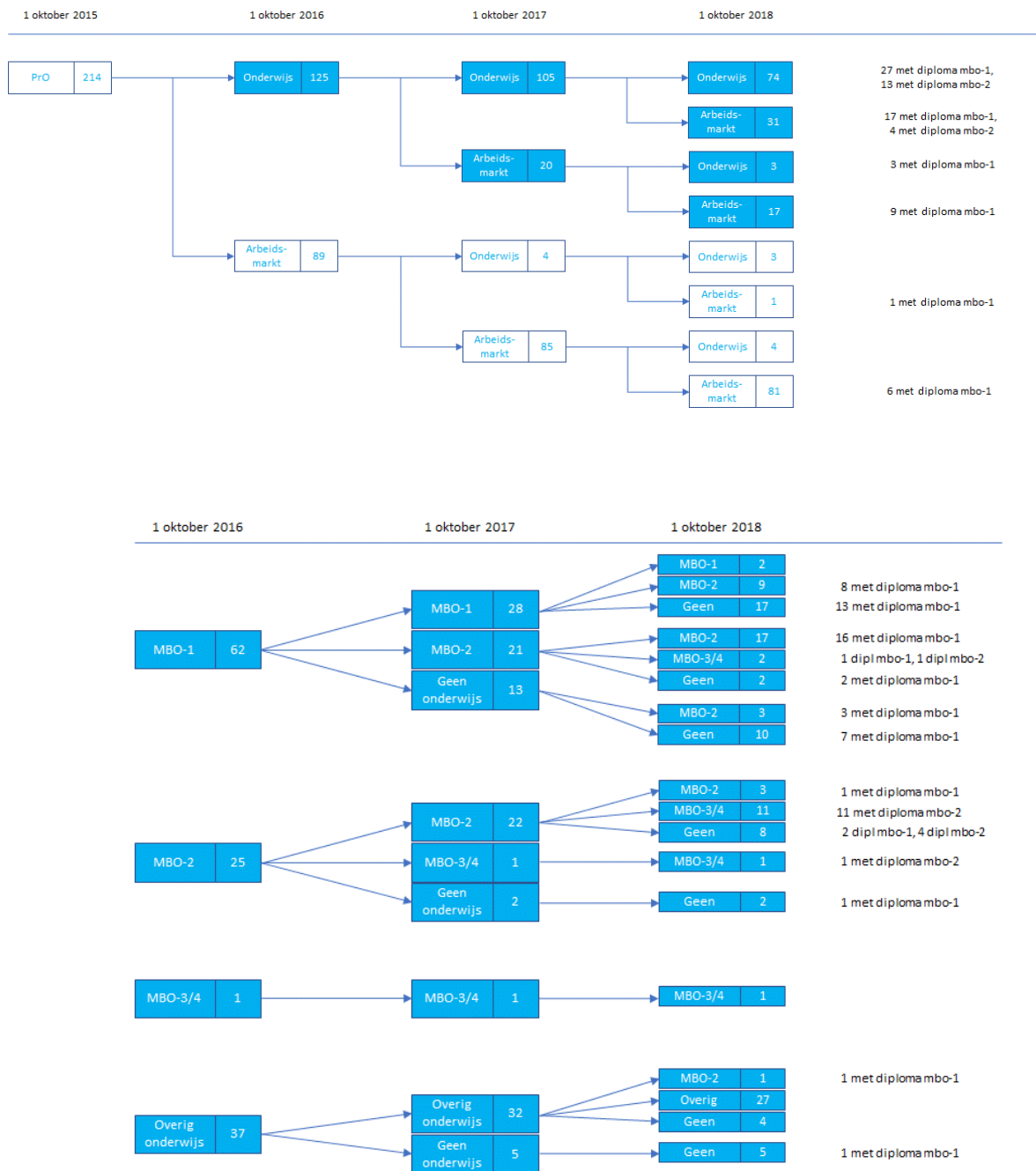
In de volgende paragrafen maken we voor elk van de drie groepen de gedetailleerde stromen in het vervolgonderwijs zichtbaar. Aan de stromen is toegevoegd of de jongeren een diploma in het mbo hebben behaald. Behaalde vo-diploma's zijn niet weergegeven om het schema overzichtelijk te houden.

2.3 Doorstromers uit het praktijkonderwijs in beeld

Kernbevindingen over het gevolgde cohort uitstromers van het *praktijkonderwijs* (n=214).

- Er zijn twee hoofdroutes waarneembaar na uitstroom in het praktijkonderwijs. Een eerste hoofdroute is om na het praktijkonderwijs door te studeren, zoals het geval is bij 125 van de 214 uitstromers (58%). Circa de helft van deze 125 doorstudeerders gaat naar mbo-1, minder dan een kwart gaat naar mbo-2 en de rest gaat naar het VSO, het reguliere VO of in sommige gevallen naar een andere school voor praktijkonderwijs.
  - Ongeveer de helft van de doorstudeerders die kiest voor mbo-1 gaat vervolgens verder naar mbo-2 en soms ook nog verder naar mbo-3/4. Mbo-1 wordt overigens lang niet altijd in één jaar afgerond, zoals in principe de bedoeling is. Het betreft vooral jongeren in Entree XL die extra tijd krijgen om mbo-1 opleiding af te ronden (1,5 of 2 jr).
De andere helft gaat na mbo-1 de arbeidsmarkt op (ca. twee derde met een diploma mbo-1, een derde zonder).
  - Ook bij de doorstudeerders die kiezen voor mbo-2 direct na het praktijkonderwijs zien we dat ongeveer de helft nogmaals doorstudeert, in dit geval naar mbo-3/4.
- Een tweede hoofdroute is om na praktijkonderwijs de arbeidsmarkt op te gaan. Dat doet 42%, oftewel 89 van de 214 uitstromers. Het overgrote deel blijft op de arbeidsmarkt, een klein deel van hen (ca. 10% van de 89) keert op enig moment in de twee opvolgende jaren terug in het onderwijs. In het volgende hoofdstuk laten we zien hoe het de uitstromers op de arbeidsmarkt vergaat.
- Onder de uitstromers van het praktijkonderwijs bevindt zich een speciale groep, namelijk de degenen die al op het praktijkonderwijs een diploma mbo-1 hebben behaald. Het betreft 23 jongeren die op 1 oktober 2016 dat mbo-1 diploma in bezit hebben. Zeventien jongeren, ofwel bijna driekwart, gaan door naar mbo-2. Hun studiesucces is groter dan van uitstromers van reguliere mbo-1 die doorgaan naar mbo-2. Van de 17 'pro-uitstromers met diploma mbo-1' heeft 76% een diploma mbo-2 gehaald, meer dan de circa 40% van de reguliere mbo-1 uitstromers.

Figuur 2.1 – Vervolgonderwijs en behaalde mbo-diploma's: uitstromers van praktijkonderwijs

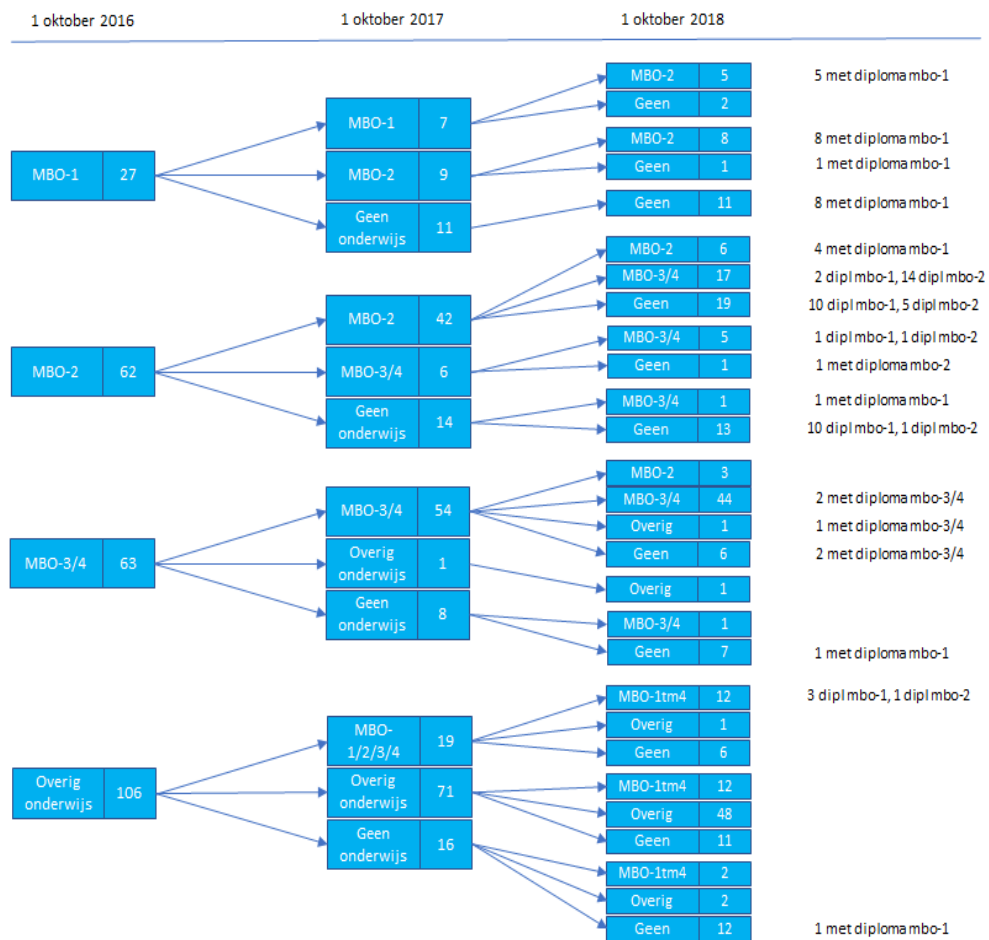
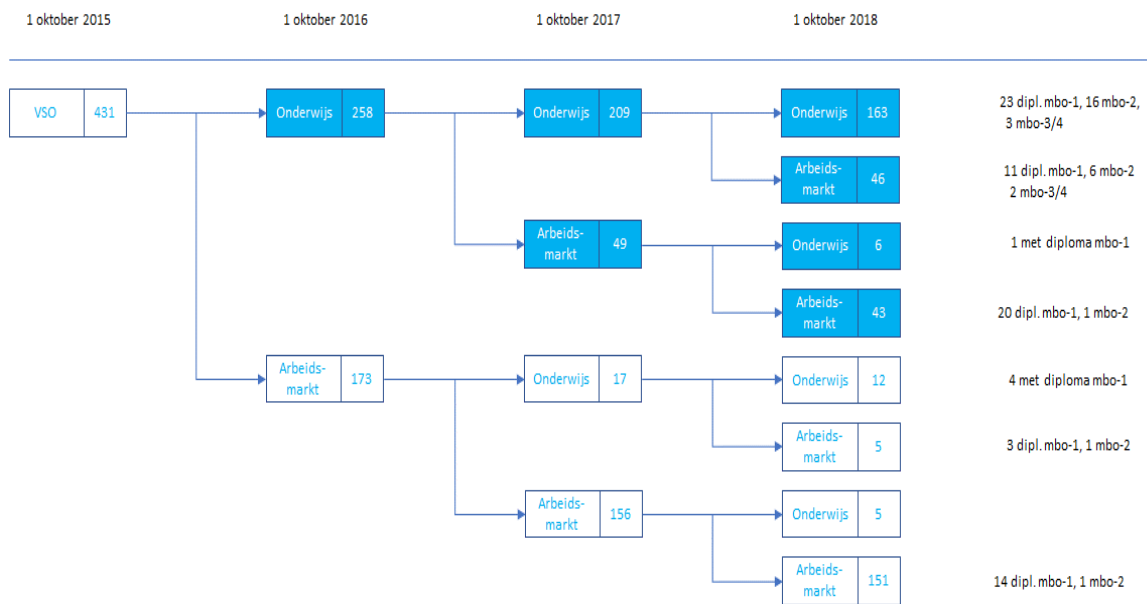
2.4 Doorstromers uit het vso in beeld

Kernbevindingen over het gevolgde cohort uitstromers van het VSO (n=431).

- Zo'n 60% van de vso-uitstroom studeert verder. Zij doen dat in diverse onderwijstypen en -niveaus.
  - Ruim 35% van de 431 vso-uitstromers kiest na uitstroom voor een vervolg in het mbo, verspreid over de vier niveaus.
    - De meeste doorstromers naar mbo-3 of mbo-4 zitten daar ruim twee jaar later nog steeds, ongeveer een kwart is afgehaakt of afgestroomd.
    - Het aandeel afhakers van de doorstromers naar mbo-2 is met 40% hoger, daar staat echter ook een groep van bijna 40% van de doorstromers tegenover die hogerop naar mbo-3 of mbo-4 is gegaan.
    - Van de doorstromers naar mbo-1 zit ongeveer de helft inmiddels op mbo-2, de andere helft zit niet langer in het onderwijs en in het merendeel van de gevallen (88%) is het diploma van mbo-1 behaald.
  - Ongeveer een kwart van de 431 vso-uitstromers zit in ander onderwijs dan het mbo (n=106). Het gros daarvan is naar een andere vso-school of naar een reguliere vo-school gegaan. Twee jaar later – op 1 oktober 2018 – zit de helft van deze groep in datzelfde onderwijs, zit een kwart van hen in het mbo en heeft een kwart het onderwijs verlaten (over het algemeen zonder mbo- of ander diploma).
- Ongeveer 40% kiest na VSO voor de arbeidsmarkt. Het gaat om 173 vso-uitstromers. Een klein deel van deze 173 uitstromers – namelijk 13% – kiest op enig moment in de navolgende twee jaren voor een terugkeer naar onderwijs.
- 52 uitstromers van het vso waren op 1 oktober 2016 reeds in bezit van een diploma mbo-1. Twee derde van hen gaat verder in het mbo (n=35): de helft daarvan stopt op enig moment in de twee daaropvolgende jaren zonder diplomering (n=18), de andere helft zit nog in onderwijs (n=14) of is met startkwalificatie uitgestroomd (n=3).

Figuur 2.2 – Vervolgonderwijs en behaalde mbo-diploma's: uitstromers van VSO

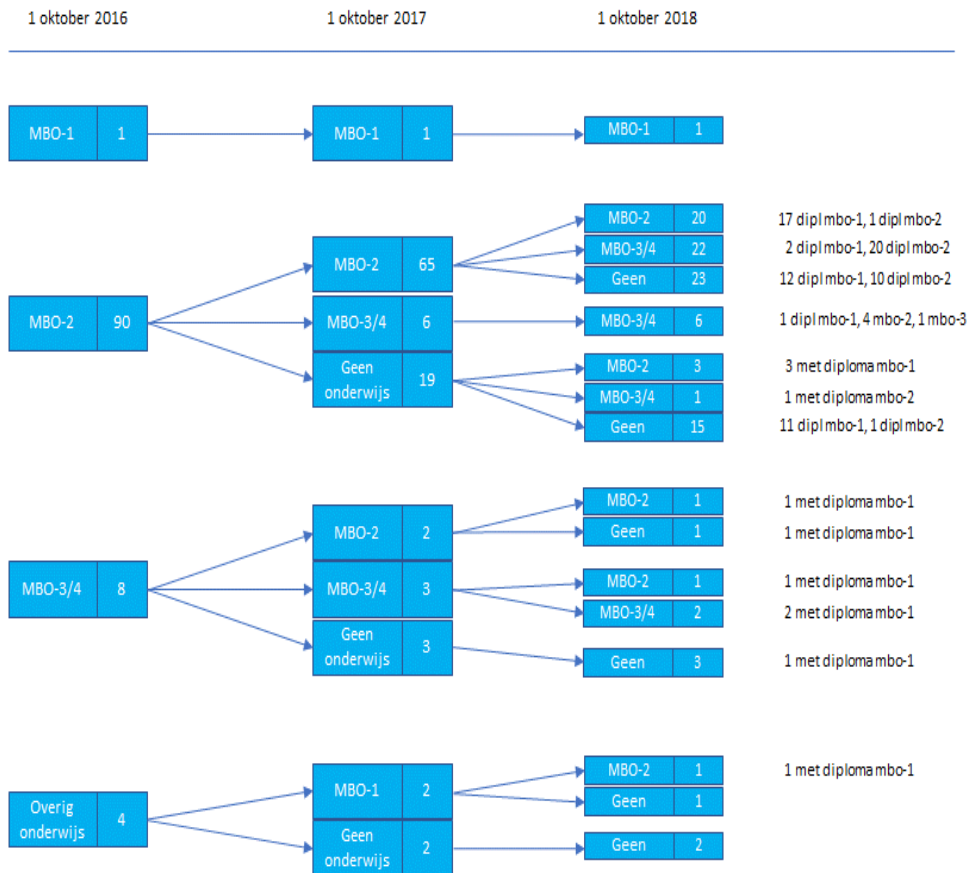
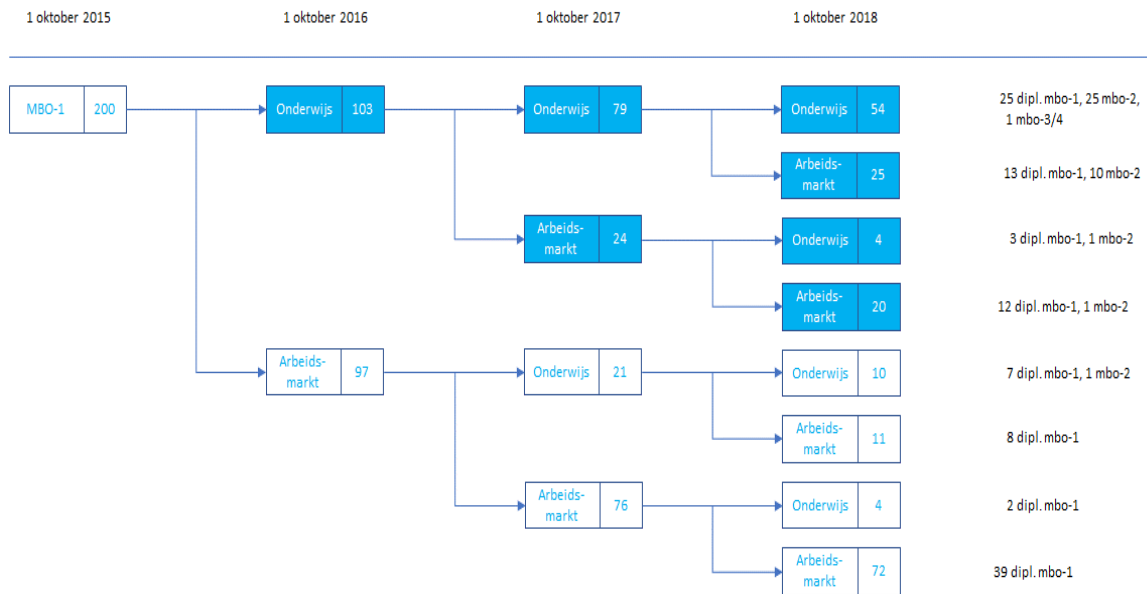

2.5 Doorstromers uit de entreeopleidingen in beeld

Kernbevindingen over het gevolgde cohort uitstromers van het *mbo-1* (n=200).

- Ongeveer de helft van de uitstromers van mbo-1 stroomt door naar vervolgonderwijs, doorgaans naar mbo-2. Van de doorstromers naar mbo-2:
  - heeft iets meer dan 40% ruim twee jaar na instroom in mbo-2 het diploma behaald. Het merendeel van hen (ca. 75%) stroomt verder door naar mbo-3 of mbo-4, de rest (ca. 25%) betreedt de arbeidsmarkt.
  - bevindt een kwart zich nog in mbo-2.
  - is 30% afgehaakt, zij hebben de mbo-2 opleiding ongediplomeerd verlaten.
- De andere helft van de uitstromers van mbo-1 stroomt direct door naar de arbeidsmarkt. Een kwart van hen keert op enig moment in de twee jaren daaropvolgend terug in het onderwijs, het overige driekwart blijft op de arbeidsmarkt.
- Het gevolgde cohort uitstromers van mbo-1 bestaat uit zowel gediplomeerde als ongediplomeerde uitstromers. In totaal gaat het om 57 ongediplomeerde uitstromers (29%) op peilmoment 1 oktober 2016. Twee jaar later hebben vijf van deze 57 jongeren alsnog een diploma mbo-1 (of mbo-2) gehaald.

Figuur 2.3 – Vervolgonderwijs en behaalde mbo-diploma's: uitstromers van mbo-1

2.6 Discussie en vergelijking

De vraag is wat het beeld uit de voorgaande paragrafen betekent. Daarom vergelijken we de cijfers met de uitkomsten van enkele andere onderzoeken binnen en buiten de regio.

Regionale vergelijking in de tijd

De regionale SchoolWerkt monitor brengt op 1 oktober 2017 alle 22-jarigen in de RMC-regio Utrecht in beeld. Zo ontstaat een samenvatting van het eindresultaat van onderwijsloopbanen. Dat beeld is te beschouwen als een terugblik op verschillende cohorten van de afgelopen vijf tot tien jaar en voor ons cohort als een vooruitblik op (of indicatie van) het vervolg van de onderwijsloopbanen.

Van de jongeren met een achtergrond in de voormalige cluster-1, 2 en 4 scholen of OPDC Utrecht heeft op 22-jarige leeftijd circa 20% een startkwalificatie gehaald. 25% heeft geen startkwalificatie en zit nog in het onderwijs. Ongeveer 55% heeft geen startkwalificatie gehaald en volgt ook geen onderwijs meer. In ons cohort heeft 7% van alle vso-verlaters na 2 jaar een startkwalificatie behaald, 43% volgt nog onderwijs.

Ongeveer de helft van de 22-jarige jongeren die ooit praktijkonderwijs heeft gevolgd, stroomde daarna door naar het mbo. 20% heeft een startkwalificatie gehaald, nog eens bijna 20% is op 22-jarige leeftijd nog bezig met een opleiding. In ons cohort is 41% van de uitstromers naar het mbo gegaan. 8% van de jongeren heeft twee jaar na uitstroom uit het pro een mbo 2 diploma gehaald en 39% volgt nog een opleiding, waarvan 23% in het mbo op niveau 2, 3 of 4.

Circa een derde van de nu 22-jarige jongeren die (ooit) de entreeopleiding hebben gedaan, slaagt er niet in een entree-diploma te behalen en is VSV-er. Ongeveer 40% haalt dat entreediploma wel, en 22% haalt op een later moment ook een startkwalificatie. Een kwart volgt nog onderwijs. In ons cohort stroomt ongeveer de helft van de uitstromers van mbo-1 door naar vervolgonderwijs, doorgaans naar mbo-2. Van de uitstromers van mbo-1 is circa 75% ruim twee jaar na uitstroom in bezit van een mbo-diploma (55% mbo-1, 20% mbo-2). Meer jongeren halen dus een diploma op niveau 1 dan voorheen. Ook lijken de doorstudeerders sneller een niveau 2 diploma te halen dan eerdere generaties jongeren uit de entree.

Vergelijking met landelijke gegevens

Daarnaast kan een vergelijking met landelijke cijfers inzicht geven in de situatie in de eigen regio. Hierbij zijn een aantal vergelijkingsbronnen. Ten eerste is vanuit het consortium evaluatie passend onderwijs doorstroom en succes in het mbo van jongeren uit praktijkonderwijs en vso in kaart gebracht.² Ook is er een specifieke studie over de doorstroom van praktijkonderwijs naar het mbo³. De Inspectie van het Onderwijs heeft in 2018-2018 een themaonderzoek gedaan naar de entreeopleidingen⁴. Uit deze vergelijkingen komt het volgende beeld:

- Landelijk stroomt jaarlijks zo'n 40 tot 45% van de jongeren uit het pro door naar het mbo. Dit is landelijk vrij stabiel over de jaren heen. In het cohort dat hier wordt gevolgd, ligt de directe

² Koopman en Ledoux (2018) *Doorstroom naar het mbo en succes in het mbo van jongeren uit praktijkonderwijs, vmbo-b en vso*, Amsterdam, Kohnstamm Instituut/Consortium Evaluatie Passend Onderwijs

³ Kennis, Eimers, van der Woude (2018) *Doorstroom van praktijkonderwijs naar mbo, Studie naar cijfers, achtergronden en wettelijk kader*, Nijmegen, KBA/ Consortium Evaluatie Passend Onderwijs

⁴ Inspectie van het Onderwijs (2018) *Themaonderzoek entreeopleidingen, Inventariserend onderzoek naar het loopbaanperspectief van de entreestudent*

doorstroom naar het mbo op 41%. Zowel landelijk als in de regio Utrecht is de doorstroom relatief hoog voor de groep die al een niveau 1 diploma heeft gehaald op het praktijkonderwijs; ongeveer driekwart van deze groep stroomt door naar niveau 2.

- Van alle jongeren die tussen 2010/11 en 2015/16 in hun laatste jaar uit het praktijkonderwijs stroomden en begonnen aan een niveau 1 opleiding, haalde 77% binnen twee jaar een diploma 1. In ons cohort ligt dat net iets hoger, 51 van de 62 mbo-1 starters, ruim 80%, heeft na 2 jaar een mbo 1 diploma. Van de pro-leerlingen die direct starten op niveau 2 slaagt landelijk 60% binnen twee jaar. In ons cohort zijn dat er 16 van de 25, of 64%.
- Samenvattend: doorstroom van pro naar mbo en diplomering van deze groep ligt op een vergelijkbaar niveau of net iets hoger dan landelijk.

- In ons cohort is de doorstroom van vso naar mbo 35%, net iets onder het landelijke gemiddelde van 39% directe doorstroom van het vso naar het mbo in 2015. De mate waarin leerlingen doorstromer verschilt sterk tussen scholen en leerlingen, waarbij zowel landelijk als in het gevolgde cohort de doorstroom naar mbo relatief hoog is vanuit voormalige cluster 2 en 4 (55 tot 60% landelijk, in dit cohort 68 tot 75%) en laag voor de clusters 1 en 3. Voor de uitgesplitste cijfers zie bijlage 2.
- Van de VSO doorstromers naar mbo niveau 1 haalde tussen 2010/11 en 2015/16 landelijk 57% een diploma in twee jaar. Op niveau 2 lag dat landelijk gemiddeld op 46%. In ons cohort ligt dat voor niveau 1 op 79 tot 85% - flink hoger dan landelijk. Voor niveau 2 haalde 40% in de bol en 24% in de bbl binnen twee jaar een diploma, dit is lager dan landelijk.

- Landelijk vervolgde in 2016 gemiddeld 47% van alle gediplomeerde entreestudenten zijn loopbaan op niveau 2. Het is nog niet bekend hoeveel daar het diploma behalen. In ons cohort stroomt ongeveer de helft van alle uitstromers van mbo-1 door naar vervolgonderwijs, doorgaans naar mbo-2, dit is dus vergelijkbaar. Van de doorstromers naar mbo-2 heeft iets meer dan 40% twee jaar na instroom in mbo-2 het diploma behaald.

Tot slot zijn ook vergelijkingen mogelijk tussen scholen onderling: doen leerlingen van of op de ene praktijkschool of entreopleiding het beter dan een ander? Deze verschillen kunnen aanleiding zijn voor een gesprek over de leerlingpopulatie en de gehanteerde aanpak, als mogelijkheid om van elkaar te leren. Bij de vso-scholen zijn doorgaans zulke onderlinge vergelijkingen minder goed te maken, door grotere verschillen in leerlingpopulaties. In bijlage 1 zijn enkele kernindicatoren weergegeven per school.

2.7 Over kwetsbare jongeren en het vervolgonderwijs

Een eerste conclusie is dat meer dan de helft van alle jongeren uit deze doelgroep doorstroomt naar vervolgonderwijs, dat velen daar een diploma halen, dat men stapelt en een deel uiteindelijk ook op niveau 3 en 4 terecht komt. Dit is niet nieuw, maar door de afgelopen jaren een specifieke groep leerlingen te volgen, is de *mate waarin* dat gebeurt, voor veel betrokkenen verhelderd en duidelijk geworden.

Een aantal betrokkenen hebben deze onderwijsdoorstroom bovendien aangemerkt als een 'witte vlek' in het beleid. Gemeenten hebben weinig zicht op de groep jongeren die vanuit het pro of vso verder gaan in het onderwijs. Ze worden dan niet meer aangemerkt als 'kwetsbaar' en vallen onder de reguliere ondersteuningstaak van het onderwijs en onder de RMC- taak om jongeren die dreigen uit te vallen zonder startkwalificatie te monitoren en uitvallers terug te leiden naar school of werk.

De vraag is of voor deze groep of groepen de huidige inzet voldoende is. Uit zowel dit cohortonderzoek als landelijk blijkt bijvoorbeeld dat doorstromers uit het pro minder vaak uitvallen op niveau 1 dan de gemiddelde niveau 1 student⁵, maar dat degenen die doorstromen naar niveau 2 opleidingen wel vaker uitvallen zonder diploma dan de gemiddelde niveau 2 student. Doorstromers uit het vso hebben landelijk meer moeite om hun niveau 1 diploma te halen, in deze regio lukt dat een stuk beter. De oud-vso-ers die daarna doorstromen naar niveau 2 vallen wel relatief vaak uit zonder diploma.

Een aantal specifieke groepen doorstromers zijn daarmee een risicogroep: zij blijven ook bij doorstroom behoefte hebben aan ondersteuning en begeleiding om succesvol te zijn in het vervolgonderwijs.

Gemeenten bieden op dit moment aanvullende ondersteuning om deze groepen via de Entree XL en Entree GT arrangementen intensiever onderwijs te kunnen bieden, maar lang niet alle 'kwetsbare' doorstromers volgen deze opleidingen. Het mbo heeft ook behoefte aan extra inzet vanuit gemeenten om deze doelgroep doorstromers op niveau 2 te ondersteunen bij het vinden en behouden van stage en bbl-plekken, bijvoorbeeld in de vorm van jobcoaching.

Wat de onderwijsinstellingen in de regio nu doen, willen en kunnen doen om deze groep jongeren te ondersteunen valt buiten de reikwijdte van dit onderzoek, dat gericht is op de gezamenlijke inzet op arbeidstoeleiding. In de volgende hoofdstukken gaan we in op de jongeren die zijn uitgestroomd uit het onderwijs en zich daarmee potentieel op de arbeidsmarkt begeven.

---

⁵ Dit is landelijk ook het geval, zie Inspectie van het Onderwijs (2018) *Themaonderzoek entreeopleidingen, Inventariserend onderzoek naar het loopbaanperspectief van de entreestudent*, p 43 en bijlage tabel B.17

3 Arbeidsmarkt, werk en inkomen

In dit hoofdstuk kijken we naar de groep jongeren die na uitstroom uit pro, vso of entree het onderwijs heeft verlaten en zich daarmee op de arbeidsmarkt begeeft. Voor hen geven we antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe verloopt de uitstroom van jongeren vanuit pro, vso en de entreeopleidingen naar de arbeidsmarkt?
- Hoe stabiel is de arbeidsmarktpositie van de jongeren die naar de arbeidsmarkt gaan?

Voor de 314 jongeren die in schooljaar 2015/16 uit het pro, vso of mbo-1 zijn gestroomd en die zowel op 1 oktober 2016 als op 1 oktober 2017 niet in het onderwijs zaten en die geen startkwalificatie hadden, is de arbeidssituatie nagegaan voor:

- a) de periode oktober 2016 tot en met september 2017;
- b) het meetmoment januari 2018;
- c) het meetmoment januari 2019.⁶

3.1 Arbeidssituatie periode oktober 2016 tot en met september 2017

De arbeidssituatie van de 314 genoemde jongeren is onderzocht aan de hand van maandelijkse gegevens van het Inlichtingenbureau uit de periode oktober 2016 tot en met september 2017. Er is dus niet alleen gekeken naar hun situatie op het meetmoment 1 oktober 2017, maar naar het hele jaar voorafgaand aan dat moment. Van elk van de 12 maanden is bekeken of een jongere voorkomt in het bestand van het Inlichtingenbureau (een jongere komt alleen voor als deze VSV-er is), en zo ja, of deze werk of uitkering heeft en hoe hoog het bijbehorende inkomen uit werk/uitkering bedraagt. Vanuit deze exercitie is een typologie opgesteld.

1. *stabiel werk*: jongeren met een stabiel inkomen uit werk (minimaal 7 maanden werk, waarin het gemiddeld inkomen minimaal het bijstandsniveau van alleenstaande 21-plussers bedraagt, in 2017 ongeveer 982 euro).⁷
2. *stabiel uitkering*: jongeren met een stabiel inkomen uit uitkering (minimaal 7 maanden uitkering, waarin het gemiddeld inkomen minimaal het bijstandsniveau van alleenstaande 21-plussers bedraagt: 982 euro)
3. *stabiel werk/uitkering*: jongeren met een stabiel inkomen wisselend uit werk en uitkering (minimaal 7 maanden inkomen vanuit wisselend werk en uitkering dat minimaal het bijstandsniveau van alleenstaande 21-plussers bedraagt: 982 euro)
4. *laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)*: jongeren met een laag inkomen (minimaal 7 maanden inkomen vanuit werk en/of uitkering met een gemiddeld inkomen onder het bijstandsniveau van alleenstaande 21-plussers maar gelijk of hoger dan het bijstandsniveau van alleenstaande 18-/19-/20-jarigen)

---

⁶ De duurzame arbeidssituatie van een groot deel van de pro en vso-verlaters is voor de periode februari 2018 tot en met december 2018 onbekend, omdat het RMC voor die groep in die periode geen arbeidsmarktgegevens mocht opvragen (AVG en ontbreken wettelijke basis). Dat kan per 1 januari 2019 door een wetswijziging weer wel. Daarom is in overleg besloten om over de arbeidssituatie van de meetmomenten januari 2018 en januari 2019 te rapporteren.

⁷ Deze grens is gekozen als grens waarin een alleenstaande zelfstandig in zijn eigen levensonderhoud kan voorzien Bron: <https://www.sociaalverhaal.com/hoogte-bijstanduitkering-2017/>.

5. *laag inkomen (lager dan 242 euro)*: jongeren met een laag inkomen (minimaal 7 maanden inkomen vanuit werk en/of uitkering met een gemiddeld inkomen onder het bijstandsniveau van alleenstaande 18-/19-/20-jarigen)
6. *duurzame arbeidssituatie onbekend*: jongeren die in minder dan 7 van de 12 maanden in het bestand van het Inlichtingenbureau voorkomen

Tabel 3.1 – Arbeidssituatie oktober 2016 t/m september 2017

	Aantal	%
1. stabiel werk	22	7%
2. stabiel uitkering	1	0%
3. stabiel werk/uitkering	1	0%
4. laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)	172	55%
5. laag inkomen (lager dan 242 euro)	69	22%
6. duurzame arbeidssituatie onbekend	49	16%
	314	100%

De jongeren in de categorieën 1, 2 en 3 zijn relatief gezien weinig kwetsbaar. Zij hebben een stabiel inkomen uit werk en/of uitkering boven het volwassen bijstandsniveau. Een kleine minderheid van 8% van de 314 jongeren behoort tot één van deze categorieën. De naar de arbeidsmarkt uitgestroomde studenten van mbo-1 uit de bbl steken hier ver bovenuit, van hen heeft 30% stabiel werk, zie tabel 3.3. Van de uitstromers naar arbeid vanuit praktijkonderwijs en vso en bol-1 heeft zo'n 3 à 5% stabiel werk.

Bij de vso-uitstromers met stabiel werk betreft het vooral jongeren die op voormalig cluster 4 scholen hebben gezeten (voor jongeren met gedragsproblemen en stoornissen, zie tabellen B.4a en B.4b in bijlage 3).

Tabel 3.2 – Arbeidssituatie oktober 2016 t/m september 2017; naar herkomstonderwijs (abs)

	pro	vso	bol-1	bb1-1	totaal
1. stabiel werk	4	5	2	11	22
2. stabiel uitkering	-	1	-	-	1
3. stabiel werk/uitkering	-	1	-	-	1
4. laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)	47	91	14	20	172
5. laag inkomen (lager dan 242 euro)	23	27	15	4	69
6. duurzame arbeidssituatie onbekend	11	28	8	2	49
	85	153	39	37	314

Tabel 3.3 – Arbeidssituatie oktober 2016 t/m september 2017; naar herkomstonderwijs (%)

	pro	vso	bol-1	bb1-1	totaal
1. stabiel werk	5%	3%	5%	30%	7%
2. stabiel uitkering	-	1%	-	-	0%
3. stabiel werk/uitkering	-	1%	-	-	0%
4. laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)	55%	59%	36%	54%	55%
5. laag inkomen (lager dan 242 euro)	27%	18%	38%	11%	22%
6. duurzame arbeidssituatie onbekend	13%	18%	21%	5%	16%
	100%	100%	100%	100%	100%

Met name jongeren in groepen 4 en 5 zijn kwetsbaar, het gaat om jongeren met een inkomen dat gedurende het gemonitorde jaar onder de 982 euro ligt. Dit is bij meer dan 75% van de totale groep

uitstromers naar de arbeidsmarkt het geval. De meeste uitstromers zijn 18, 19 of 20 jaar op 1 oktober 2017. De bijstandsuitkering voor een alleenstaande jongere van die leeftijd is met 242 euro beduidend lager dan voor iemand die 21 jaar of ouder is. Daarom zijn met de groepen 4 en 5 twee categorieën aangemaakt.

Groep 6 is een bijzondere categorie, het betreft jongeren waarvoor onvoldoende of helemaal geen gegevens beschikbaar zijn om een uitspraak te doen over de duurzaamheid van hun arbeidssituatie gedurende de periode oktober 2016 tot oktober 2017. Zij komen namelijk in minder dan 7 van de 12 maandbestanden voor, omdat zij in *die* maanden geen VSV-er zijn. Het meest waarschijnlijk bevinden deze jongeren zich in minimaal 6 van de betreffende 12 maanden nog in onderwijs. Nadere verkenning van de data leert dat slechts 3 van deze 85 jongeren in oktober 2017 een gemiddeld maandinkomen had van boven de 982 euro. Het overgrote deel van de jongeren in groep 6 had dus een laag of helemaal geen inkomen en is daarmee – als die situatie langere tijd aanhoudt – vergelijkbaar met de kwetsbare groepen 4 en 5.

3.2 Arbeidssituatie meetmomenten januari 2018 en januari 2019

In hoeverre verandert het beeld uit de vorige paragraaf in de loop der tijd? Daarover is iets te zeggen door actuele gegevens toe te voegen, de momentopnames van januari 2018 en januari 2019.

De arbeidssituatie van de uitstromers verbetert duidelijk na verloop van tijd. Het percentage uitstromers met een salaris uit werk van meer dan 982 euro is gestegen naar 12 procent in januari 2018 en 20 procent in januari 2019, tegelijkertijd is het aantal uitstromers met een laag inkomen gedaald.

Tabel 3.4 – Arbeidssituatie periode oktober 2016 t/m september 2017 & januari 2018 & januari 2019

Okt. 2016 t/m sept. 2017			Januari 2018			Januari 2019		
Stabiel werk	22	7%	Werk (>€982)	38	12%	Werk (>€982)	62	20%
Stabiel uitkering	1	0%	Uitkering (>€982)	16	5%	Uitkering (>€982)	32	10%
Stabiel werk/uitkering	1	0%	Werk/ uitkering (>€982)	5	2%	Werk/ uitkering (>€982)	8	3%
Laag inkomen (€242<€982)	172	55%	Laag inkomen (€242<€982)	143	46%	Laag inkomen (€242<€982)	80	25%
Laag inkomen (<€242)	69	22%	Laag inkomen (<€242)	34	11%	Laag inkomen (<€242)	27	9%
Duurzame arbeidssituatie onbekend	49	16%	Arbeidssituatie onbekend	78	25%	Arbeidssituatie onbekend	105	33%
	314	100%		314	100%		314	100%

De tabellen hieronder laten zien dat de verbetering over de hele linie optreedt; de toename is zowel bij de uitstromers van pro, vso, bol-1 en bbl-1 waar te nemen.

Tabel 3.5a – Arbeidssituatie periode oktober 2016 t/m september 2017 & januari 2018 & januari 2019 (pro)

Okt. 2016 t/m sept. 2017			Januari 2018			Januari 2019		
Stabiel werk	4	5%	Werk (>€982)	10	12%	Werk (>€982)	24	28%
Stabiel uitkering	-	-	Uitkering (>€982)	1	1%	Uitkering (>€982)	-	-
Stabiel werk/uitkering	-	-	Werk/ uitkering (>€982)	-	-	Werk/ uitkering (>€982)	-	-
Laag inkomen (€242<€982)	47	55%	Laag inkomen (€242<€982)	44	52%	Laag inkomen (€242<€982)	31	36%
Laag inkomen (<€242)	23	27%	Laag inkomen (<€242)	12	14%	Laag inkomen (<€242)	10	12%
Duurzame arbeidssituatie onbekend	11	13%	Arbeidssituatie onbekend	18	21%	Arbeidssituatie onbekend	20	24%
	85	100%		85	100%		85	100%

Tabel 3.5b – Arbeidssituatie periode oktober 2016 t/m september 2017 & januari 2018 & januari 2019 (VSO)

Okt. 2016 t/m sept. 2017			Januari 2018			Januari 2019		
Stabiel werk	5	5%	Werk (>€982)	6	4%	Werk (>€982)	16	10%
Stabiel uitkering	1	-	Uitkering (>€982)	14	9%	Uitkering (>€982)	30	20%
Stabiel werk/uitkering	1	-	Werk/ uitkering (>€982)	3	2%	Werk/ uitkering (>€982)	3	2%
Laag inkomen (€242<€982)	91	55%	Laag inkomen (€242<€982)	75	49%	Laag inkomen (€242<€982)	33	22%
Laag inkomen (<€242)	27	27%	Laag inkomen (<€242)	16	10%	Laag inkomen (<€242)	13	8%
Duurzame arbeidssituatie onbekend	28	13%	Arbeidssituatie onbekend	39	25%	Arbeidssituatie onbekend	58	38%
	153	100%		153	100%		153	100%

Tabel 3.5c – Arbeidssituatie periode oktober 2016 t/m september 2017 & januari 2018 & januari 2019 (bol-1)

Okt. 2016 t/m sept. 2017			Januari 2018			Januari 2019		
Stabiel werk	2	5%	Werk (>€982)	7	18%	Werk (>€982)	7	18%
Stabiel uitkering	-	-	Uitkering (>€982)	1	3%	Uitkering (>€982)	2	5%
Stabiel werk/uitkering	-	-	Werk/ uitkering (>€982)	-	-	Werk/ uitkering (>€982)	1	3%
Laag inkomen (€242<€982)	14	36%	Laag inkomen (€242<€982)	10	26%	Laag inkomen (€242<€982)	10	26%
Laag inkomen (<€242)	15	38%	Laag inkomen (<€242)	4	10%	Laag inkomen (<€242)	3	8%
Duurzame arbeidssituatie onbekend	8	21%	Arbeidssituatie onbekend	17	44%	Arbeidssituatie onbekend	16	41%
	39	100%		39	100%		39	100%

Tabel 3.5d – Arbeidssituatie periode oktober 2016 t/m september 2017 & januari 2018 & januari 2019 (bbl-1)

Okt. 2016 t/m sept. 2017			Januari 2018			Januari 2019		
Stabiel werk	11	30%	Werk (>€982)	15	41%	Werk (>€982)	15	41%
Stabiel uitkering	-	-	Uitkering (>€982)	-	-	Uitkering (>€982)	-	-
Stabiel werk/uitkering	-	-	Werk/ uitkering (>€982)	2	5%	Werk/ uitkering (>€982)	4	11%
Laag inkomen (€242<€982)	20	54%	Laag inkomen (€242<€982)	14	38%	Laag inkomen (€242<€982)	6	16%
Laag inkomen (<€242)	4	11%	Laag inkomen (<€242)	2	5%	Laag inkomen (<€242)	1	3%
Duurzame arbeidssituatie onbekend	2	5%	Arbeidssituatie onbekend	4	11%	Arbeidssituatie onbekend	11	30%
	37	100%		37	100%		37	100%

Omdat jongeren van het vso een zeer gemêleerd gezelschap vormen, is in de tabellen B.5a tot en met B.5d (bijlage 3) een onderscheid per (voormalig) cluster gemaakt. In januari 2019 zijn het niet langer alleen uitstromers van voormalig cluster 4 die werk hebben, ook een aantal jongeren uit cluster 2 en 3 heeft werk met een inkomen van minimaal het bijstandsniveau (>€982). Een groep jongeren afkomstig uit de clusters 1 en 3 komt na verloop van tijd terecht in de situatie waar zij een uitkering van minimaal het bijstandsniveau hebben (januari 2019 gaat het om circa 30-35% van de uitstromers richting arbeidsmarkt).

Gemiddeld vooruitgang, veel individuele veranderingen

De voorgaande tabellen laten zien dat de arbeidssituatie in januari 2018 en januari 2019 gemiddeld genomen ten positieve veranderd is. Onderliggend is echter sprake van veel individuele dynamiek, die niet voor iedere jongere positief uitpakt (tabel 3.6). Een klein deel van de jongeren stroomt naar een minder gunstige categorie: vooral de drie jongeren die van stabiel werk naar laag inkomen (<€982) gaan en de dertien jongeren die van laag inkomen boven 242 euro naar een inkomen onder de 242 euro gaan, vallen op.

Tabel 3.6 – Arbeidssituatie periode oktober 2016 t/m september 2017 vs. januari 2019

Arbeidssituatie jan 2019 >	Werk (>€982)	Uitkering (>€982)	Werk/ uitkering (>€982)	Laag inkomen (€242 <€982)	Laag inkomen (<€242)	Arbeids-situatie onbekend	Totaal
Arbeidssituatie 2016/17 v							
Stabiel werk	12	1	3	3	-	3	22
Stabiel uitkering	-	-	-	-	-	1	1
Stabiel werk/uitkering	-	-	-	-	-	1	1
Laag inkomen (€242<€982)	41	27	4	39	13	48	172
Laag inkomen (<€242)	4	2	1	27	8	27	69
Duurzame arbeidssituatie onbekend	5	2	-	11	6	25	49
(aantal)	62	32	8	80	27	105	314

3.3 Verschillen tussen subregio's

Subregio Utrecht Noordwest was binnen RMC-regio Utrecht de subregio met het hoogste percentage uitstromers met stabiel werk direct na uitstroom. Dit beeld past bij de tweede meting, waarin het ondersteuningsaanbod van de subregio's is onderzocht en waaruit bleek dat bijna alle uitstromers richting arbeidsmarkt in subregio Noordwest in beeld zijn, op enigerlei wijze ondersteund en beland op een passende bestemming.

Tabel 3.7 – Arbeidssituatie oktober 2016 t/m september 2017; naar subregio

	Noordwest	Stad Utrecht	Stichtse Vecht	Zuid	Zuidoost	Totaal
Stabiel werk	24%	5%	0%	9%	5%	7%
Stabiel uitkering	0%	0%	0%	0%	2%	0%
Stabiel werk/uitkering	0%	0%	0%	0%	2%	0%
Laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)	62%	55%	44%	57%	52%	55%
Laag inkomen (lager dan 242 euro)	10%	27%	31%	19%	16%	22%
Duurzame arbeidssituatie onbekend	5%	14%	25%	14%	23%	16%
(aantal)	21	139	16	77	61	314

Op basis van die bevinding en de bovenstaande gegevens was de subregio Noordwest dus als good practice binnen de RMC-regio Utrecht aan te merken als het gaat om de aansluiting direct na uitstroom uit het onderwijs. Overigens bevindt ook in Noordwest bijna driekwart van de uitstromers richting arbeidsmarkt zich met een laag inkomen in een kwetsbare positie.

In januari 2019 zijn de verschillen in het aandeel werkenden tussen de subregio's kleiner geworden. De relatief goede uitgangspositie in Noordwest verslechtert op de langere termijn, terwijl de arbeidssituatie van uitstromers uit de overige subregio's juist verbetert, zie tabellen 3.8 en 3.9. De arbeidssituatie is bij jongeren uit de stad Utrecht het meest verbeterd. Het aandeel jongeren dat werk met salaris boven het bijstandsniveau heeft, bedraagt 23% in januari 2019. Tussen oktober 2016 en september 2017 had nog maar 5% stabiel werk met salaris boven het bijstandsniveau. Ook in Utrecht Zuid en Zuidoost is een verbetering in de arbeidssituatie opgetreden, waar in Zuid opvalt dat 18% van deze jongeren na 2,5 jaar een uitkering (> €982) heeft.

Tabel 3.8 – Arbeidssituatie januari 2018; naar subregio

	Noordwest	Stad Utrecht	Stichtse Vecht	Zuid	Zuidoost	Totaal
Werk (>€982)	19%	14%	0%	13%	7%	12%
Uitkering (>€982)	0%	4%	0%	4%	13%	5%
Werk/ uitkering (>€982)	0%	2%	0%	1%	2%	2%
Laag inkomen (€242<€982)	67%	38%	50%	58%	38%	46%
Laag inkomen (<€242)	5%	13%	6%	8%	13%	11%
Arbeidssituatie onbekend	10%	29%	44%	16%	28%	25%
(aantal)	21	139	16	77	61	314

Tabel 3.9 – Arbeidssituatie januari 2019; naar subregio

	Noordwest	Stad Utrecht	Stichtse Vecht	Zuid	Zuidoost	Totaal
Werk (>€982)	14%	23%	13%	21%	15%	20%
Uitkering (>€982)	5%	8%	-	18%	10%	10%
Werk/ uitkering (>€982)	5%	2%	-	4%	2%	3%
Laag inkomen (€242<€982)	43%	29%	50%	25%	5%	25%
Laag inkomen (<€242)	-	12%	-	4%	13%	9%
Arbeidssituatie onbekend	33%	26%	38%	29%	56%	33%
(aantal)	21	139	16	77	61	314

3.4 Beperkt zicht op dagbesteding

Een van de doelen in het convenant was het verbeteren van de samenwerking tussen scholen en gemeenten rond de uitstroom van jongeren naar dagbesteding (uit met name het vso).

Omvang van het gebruik

Het is regionaal niet duidelijk welk deel van de gemonitorde uitstromers van pro, vso en entree gebruik maken van dagbesteding als voorziening. Indicering voor en registratie van dagbesteding loopt via het wettelijk kader van de wmo en de uitvoering daarvan is per gemeente (of wijk) anders geregeld. In 2017 gaven diverse gemeenten aan dat men intern geen koppelingen maakt tussen de afdelingen die over wmo en werk en inkomen gaan. Dergelijke informatie is ook niet aanwezig binnen de uitvoeringsketen van werk en inkomen of bij het RMC en daarmee ook niet in dit monitoronderzoek.

Uit ons onderzoek zijn wel twee indicaties te halen voor de omvang van deze groep, die beiden wijzen op ongeveer 50 jongeren per 'jaargang'.

- Begin 2017 gaven drie van de vso scholen⁸ met leerlingen met ernstige beperkingen samen aan dat ongeveer 50 jongeren uit dit cohort zowel een uitstroomprofiel als daadwerkelijke uitstroombestemming dagbesteding hadden.
- Subregio Noordwest kon in 2017 een overzicht geven over de positie en geboden ondersteuning van de uitstromers in dit onderzoek. In deze subregio zaten van de 86 uitstromers er op dat moment 29 niet meer in het onderwijs. 4 daarvan hadden een dagbestedingsplek. Geëxtrapoleerd naar de totale RMC-regio Utrecht zou dat voor het totale cohort (ook) uitkomen op ongeveer 50 uitstromers die gebruik maken van dagbesteding.

⁸ Dit waren De Kleine Prins/Mytyschool Ariane De Ranitz, WereldKidz Meerklank, en vso Stip Utrecht, drie scholen voor zeer moeilijk lerende kinderen, leerlingen met meervoudige beperking of met een lichamelijke beperking

Continuïteit en verandering: van dagbesteding naar activering

Uit de procesevaluaties bleek enerzijds dat voor de groep jongeren met een uitstroomprofiel dagbesteding, er weinig is veranderd aan de routines van de betreffende scholen en de aanbieders van dagbesteding.

Aan de andere kant merkten scholen dat binnen gemeenten, sinds de overgang naar de participatiewet, er voor de jongeren op het grensgebied tussen dagbesteding en arbeid, betere afstemming nodig is tussen afdelingen jeugdhulp, wmo en werk en inkomen. Arbeidsmatige dagbesteding wordt de laatste jaren steeds vaker ingezet als tussenstap in de transitie van onderwijs naar werk, voor jongeren die wel in staat worden geacht om te werken, maar waarbij de afstand naar werk vooralsnog te groot is.

Gemeenten geven zelf aan dat dagbesteding het werkpotentieel van jongeren op twee manieren kan vergroten: aan de ene kant kunnen jongeren vaardigheden op de werkvloer opdoen en aan de andere kant kunnen jongeren alvast het aantal werkuren per week langzaam opbouwen.

Het is onduidelijk of er binnen de dagbesteding bij jongeren die werkpotentieel hebben hiervoor aandacht is of dat er sprake is van een uniforme aanpak voor alle jongeren (met en zonder werkpotentieel). Sommige gemeenten signaleren dat jongeren in de dagbesteding gedemotiveerd kunnen raken en soms thuis komen te zitten doordat er in hun ogen te weinig arbeidsperspectief is.

Hoe die activering en ontwikkeling zo vorm te geven dat perspectief op betaald werk ontstaat, is een belangrijk aandachtspunt komende jaren. Gemeenten proberen de focus aan te brengen door bijvoorbeeld tussentijds gesprekken te voeren met jongere of door tussentijds de loonwaarde te meten.

Een andere oplossingsrichting zou kunnen zijn om vanuit de gemeente goed in kaart te brengen welke dagbestedingsplekken zich specifiek richten op het toewerken naar arbeid, om hier jongeren gericht naar toe te kunnen leiden. Mochten zulke plekken er nog onvoldoende zijn, is afstemming met dagbestedingsaanbieders nodig om passend aanbod te kunnen creëren. In hoeverre dit leidt tot meer jongeren die daadwerkelijk de overstap maken naar werk, is nog niet bekend. Gegeven het gebrek aan (uitwisseling van) gegevens, zal dat vooralsnog ook lastig in beeld te brengen zijn.

3.5 Kwetsbare positie op de arbeidsmarkt

De monitor laat zien dat slechts een klein deel van de gemonitorde uitstromers stabiel werk heeft dat tot een inkomen leidt boven het niveau van de bijstandsuitkering voor een alleenstaande 21-plusser (982 euro). Dit aandeel neemt over de jaren wel toe, van 7 procent gedurende het eerste jaar na uitstroom, tot 20 procent tweeënehalf jaar na uitstroom. Na die tweeënehalf jaar heeft een derde van de uitstromers een inkomen lager dan 982 euro uit werk, een op de tien heeft een uitkering. Hoeveel jongeren (arbeidsmatige) dagbesteding uitvoeren is niet bekend, maar we schatten dat op een zesde van alle directe uitstromers (50 van de 314, zie ook hierboven).

Het lage aandeel van de gemonitorde uitstromers van pro, vso en mbo-1 met (stabiel) werk onderstreept dat deze jongeren kwetsbaar zijn; ze hebben veelal extra ondersteuning nodig om aan het werk te komen en te blijven. De pilots arbeidstoeleiding die we onderzoeken, zijn nu juist in het leven roepen om de ondersteuning en begeleiding van deze kwetsbare jongeren naar arbeid sluitend en eenduidig te maken, en om daarmee de (arbeids)participatie van hen te vergroten. In het volgende hoofdstuk gaan we nader in op de wijze waarop deze pilots in de afgelopen jaren zijn vormgegeven en uitgevoerd.

4 Over de uitvoering van de pilots arbeidstoeleiding

In de procesevaluatie die de eerste twee jaar heeft gelopen, is gesproken met een brede groep betrokkenen vanuit de scholen, gemeenten, jobcoaches en werkgevers. Over de uitkomsten van die gesprekken zijn twee eerdere rapportages geschreven in 2016 en 2017. De uitkomsten hiervan zijn besproken in de regionale werkgroep en gepresenteerd aan het bestuurlijk overleg in januari 2018.

Hieronder vatten we de belangrijkste resultaten samen en beantwoorden daarmee de volgende onderzoeksvragen

- Hoe verloopt de uitvoering van de regionale afspraken over de uitstroom van jongeren vanuit pro, vso en de entreeopleidingen naar werk en dagbesteding?
- Hoe verloopt de voorbereiding en aansluiting op de regionale arbeidsmarkt van deze doelgroepen?
- Welk ondersteuningsaanbod is beschikbaar voor deze doelgroepen en waar maken ze gebruik van?
- Hoeveel uitstromers uit deze doelgroep maken gebruik van een vorm van ondersteuning door de gemeenten?

4.1 Voorbereiding op en transitie naar de arbeidsmarkt

In het convenant hebben scholen voor praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs (pro en vso) afgesproken om de jongeren in het laatste jaar voor uitstroom al voor te sorteren op de uitstroomplek. Alle partijen zien dat scholen het arbeidsmarktperspectief sterker betrekken bij sector- en stagekeuze. In het vso zijn de netwerkcontacten met werkgevers minder ontwikkeld dan in het praktijkonderwijs, maar is sprake van een inhaalslag. Beleidsmedewerkers werk&inkomen, jobhunters, jobcoaches en werkgevers ervaren grote verschillen tussen scholen in de mate waarin jongeren worden voorbereid op werk.

Gemeenten en scholen signaleren een aantal aandachtspunten in de aansluiting van onderwijs naar werk. Een knelpunt is dat de *mindset* van ouders en leerlingen vaak niet gericht is op uitstroom naar werk, ook als er weinig zicht is op het behalen van een (hoger) diploma in het mbo. Daarbij spelen zowel de leeftijd van de jongeren, als de maatschappelijke waarde van doorleren en de startkwalificatie een rol. Ten tweede weet een deel van de jongeren bij het afronden van de opleiding nog niet goed wat voor soort werk zij zouden willen doen. Ze hebben nog geen voorkeur of hebben geen realistisch beeld van het type werk dat er is. Tenslotte heeft een deel van de jongeren bij uitstroom nog onvoldoende basale werknemersvaardigheden om een succesvolle overstap naar werk te maken - op tijd komen, aan afspraken houden, samenwerken.

Binnen het onderwijs zijn diverse mogelijkheden om de voorbereiding op de transitie naar werk te verbeteren, ook met de inzet van andere partners. Men ziet kansen om in het onderwijs meer aandacht te geven aan loopbaan- en beroepsoriëntatie en om samen met werkgevers jongeren meer te interesseren voor sectoren waar geschikt werk voor hen te vinden is. Te denken is aan het inzetten op stages in een richting die passend is bij de jongere én waarin werk te vinden is. Als jongeren goed weten wat ze kunnen en welk werk daar bij past, kunnen ze beter en sneller worden geholpen door jobhunters of accountmanagers van afdelingen werk & inkomen. Bondige documentatie over de sterke en minder sterke kanten van de jongere en bijvoorbeeld een CV maken die zoektocht makkelijker.

4.2 Arbeidsmarkt, stages en werkgevers

De arbeidsmarktgerichtheid van praktijk- en vso-scholen is volgens alle betrokkenen de afgelopen jaren toegenomen, maar gezien hun achtergrond blijft een groot deel van de uitstromende jongeren behoefte hebben aan ondersteuning om aan het werk te gaan en te blijven. De cijfers in het vorige hoofdstuk bevestigen dat beeld nog eens.

Over het algemeen zijn de medewerkers van het RMC, werkgeversservicepunten en actieplan jeugdwerkloosheid positief over de hoeveelheid werk die er op dit moment te vinden is. Men heeft het idee dat er best wat werk is voor deze doelgroep, wel soms in een andere sector dan de interesse van de jongere. De vacatures worden verspreid via detacheringbureaus, vacaturewebsites en werkgeversservicepunten. Voorbeelden van sectoren waar jongeren vaak terecht kunnen zijn de bouw, magazijnen en logistiek, schoonmaak, horeca, catering, detailhandel en groen⁹. Dit komt deels overeen met het overzicht van de werkgevers waar de jongeren uit het cohort werken. Aanvullend laat dat zien dat een fors deel van de jongeren via uitzendbureaus werkt.

Pro en vso-scholen vinden het echter lastig om goede stageplekken te vinden voor de doelgroep. Ook het ontbreken van geschikte begeleiding op de transitiestage en een eerste werkplek is een struikelblok in de transitie van school naar duurzame arbeid. Het mbo geeft ook specifiek aan behoefte te hebben aan extra begeleiding vanuit gemeenten om de doelgroep doorstromers uit pro en vso op niveau 1 en 2 te ondersteunen bij het vinden en behouden van stage of bbl-plekken, bijvoorbeeld in de vorm van jobcoaching. Scholen zien binnen hun bestaande formatie geen ruimte om deze taken goed op te pakken. Het is voor scholen niet duidelijk wat ze van gemeenten kunnen verwachten, en vice versa. Resultaat is een gebrek aan regie, vooral op het einde van de transitiefase: wie heeft tijd en middelen om een kwetsbare jongere onder de hoede te nemen zodat een stage of baan behouden blijft?

Een structureel aandachtspunt is duurzame plaatsing van kwetsbare jongeren. Deze groep jongeren krijgt vaak een tijdelijk contract. We zien een spanningsveld bij gemeenten tussen het willen bevorderen van snelle uitstroom uit de uitkering enerzijds en het realiseren van een duurzame plaatsing anderzijds.

4.3 Sluitende aanpak?

Naast de betere arbeidsmarktvoorbereiding op school, was een tweede set afspraken in het convenant gericht op het verbeteren van de *transitie* van jongeren door onder meer vroegtijdige betrokkenheid van gemeenten bij jongeren die gaan uitstromen. De achtergrond hiervan zijn de nieuwe wettelijke taken van gemeenten door de Participatiewet die in 2015 werd ingevoerd.

Alle gemeenten hebben naar aanleiding van de afspraken (subregionale) contactpersonen voor scholen ingesteld, die meestal vroegtijdig contact opnemen met scholen voordat jongeren uitstromen. Door schoolbezoeken weet men elkaar beter te vinden, maar met scholen waar een klein aantal jongeren zit, zijn de contacten minder frequent. De scholen voor praktijkonderwijs geven aan dat de contacten met hun 'eigen' gemeente doorgaans goed verlopen. Vso-scholen hebben vaak te maken met meer gemeenten en minder jongeren die naar werk doorstromen. Hier lopen de contacten moeizamer.

---

⁹ Er is in de regio een aantal gesprekken gevoerd over de mogelijkheden om gezamenlijk de werkgeversbenadering op dit punt te versterken. Daarvoor is ook een notitie opgesteld met knelpunten en mogelijke oplossingen.

Vooraf in het vso waren scholen de eerste jaren ontevreden over hoe een deel van de gemeenten hun taken oppakt. Gemeenten hebben verschillende prioriteiten, passen regels verschillend toe, beschikbare middelen variëren, contactpersonen zijn soms niet goed op de hoogte van de afspraken en procedures en houden scholen ook niet altijd even goed op de hoogte van wat na de overdracht met de jongere verder gebeurt. De verschillen verklaren scholen ook door 'de bril' waarmee gemeenten naar het thema kijken: Jeugd, wmo of Werk en Inkomen? Gemeenten erkennen dat een bredere ontschotting van middelen voor deze doelgroep nodig is, maar ervaren daartoe veel interne belemmeringen.

Deze conclusies zijn besproken in de regionale werkgroep, maar niet vertaald naar aanvullende of andere afspraken. Het lijkt er gezien de discussies in de werkgroep de afgelopen jaren op, dat scholen en gemeenten veel onderling één-op-één contact hebben en lokale oplossingen zoeken.

4.4 Overgang entree naar arbeidsmarkt

De tweede set afspraken over de samenwerking rond arbeidstoeleiding tussen gemeenten en de verschillende entreeopleidingen – zoals opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst - bleken al in 2016 niet goed te werken. De scholen en gemeenten zijn sindsdien in gesprek over alternatieve aanpakken voor jongeren die gaan uitstromen uit de entree-opleidingen zonder onderwijsperspectief. Dit is een groep die dicht aanzit tegen de reguliere contacten tussen mbo instellingen en het RMC rond het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Elementen in dat gesprek zijn om het (bindend) studieadvies na de eerste 4 maanden in de entree te benutten om jongeren voor wie werk het beste alternatief is alvast aan te melden bij het RMC.

Daarnaast werken mbo-scholen in de regio samen in de plaatsingscommissie entree. Deze plaatsingscommissie entree functioneert nu ruim twee jaar en heeft de knelpunten in de overgang van vo naar mbo opgepakt. De scholen willen graag in overleg met de gemeenten (leerplicht) over de leerlingen die zich wel aanmelden, maar die niet bij het onderwijs passen.

4.5 Ondersteuningsaanbod en bereik gemeenten

De structuur voor het volgen en ondersteunen van kwetsbare jongeren is op subregionaal niveau belegd bij een jongerenloket of contactpunt onder RMC of het RBL. Uitzondering hierop was de stad Utrecht, waar de monitoring en ondersteuning eerst bij diverse afdelingen (team banenafpraak, werk&inkomen, WMO en RMC) was belegd. Utrecht heeft vanaf 2019 ook het RMC een centrale rol gegeven in de monitoring van deze doelgroep.

Alle subregio's gebruiken het gemeentelijk participatiewet instrumentarium voor de doelgroep, zoals de inzet van jobcoaches, loonkostensubsidie en loonwaardemeting. Gemeente Utrecht werkt samen met drie bedrijven die jobcoaches aanbieden aan jongeren. In de andere subregio's is het ook mogelijk voor een werkgever om zelf als jobcoach te fungeren en hiervoor een vergoeding te krijgen van de gemeente.

Ook werken steeds meer subregio's met teams banenafspraken, specifiek bedoeld om mensen met een indicatie banenafpraak te ondersteunen bij het vinden van werk¹⁰. Daarnaast zijn er 'subregio-eigen' trajecten en ondersteuningsmogelijkheden. Stad Utrecht beschikt over grotere trajecten, zoals een leerwerktraject. De andere regio's hebben te maken met een kleiner aantal jongeren en stemmen het aanbod af op de individuele jongere. Subregio's Noordwest en Zuid hebben een aantal accountmanagers binnen Werk&inkomen en het werkgeversservicepunt die zich specifiek richten op het plaatsen van jongeren uit het pro en vso. De regio Zuidoost gebruikt hiervoor ook werkgeversnetwerken. De behoefte om gebruik te maken van externe jobhunters is bij deze regio's kleiner.

Er zijn grote verschillen tussen subregio's in de mate waarin de doelgroep bereikt en ondersteund wordt. Ook verschilt het per subregio hoe outreachend contact gezocht wordt met de jongere. Op dit vlak is door een gebrek aan data en verschillen in aanpak het lastig gebleken een integraal en vergelijkbaar beeld te krijgen. Data van subregio Noordwest laten zien dat bijna alle jongeren die zijn uitgestroomd uit pro, vso en entree richting arbeidsmarkt in beeld zijn en op enigerlei wijze zijn ondersteund door de gemeenten. Dat heeft in de meeste gevallen geleid tot een passende bestemming. Daar waar (nog) geen passende bestemming is gevonden, blijft RMC of het Jongerenloket de jongere monitoren. Deze subregio heeft ook het grootste aandeel uitstromers naar de arbeidsmarkt met een stabiel inkomen.

In de gemeente Utrecht lijkt het merendeel van de uitstromers niet te zijn ondersteund met een van de beschikbare (w&l) arrangementen. Het is niet duidelijk in hoeverre deze jongeren wel elders in beeld zijn of op een andere manier ondersteuning krijgen.

In Stichtse Vecht is ruim 40% van de – naar arbeidsmarkt uitstromende – jongeren ondersteund. Het gaat om een kleine groep van minder dan 20 jongeren. Het zijn hier vooral de jongeren zonder onderwijs, werk en uitkering die niet zijn ondersteund. Mogelijk zijn zij ook niet in beeld bij de gemeente.

4.6 Jongeren in beeld

De gemeenten hebben mede door de regionale preventieve afspraken goed zicht op jongeren op het moment dat zij uit het pro of vso stromen. Dit geldt minder voor de entree-verlaters. In de opvolgende jaren zijn vooral jongeren zonder startkwalificatie tot 23 jaar met een uitkering, regulier werk of een inschrijving in het onderwijs (administratief) in beeld. Na de uitstroom wordt het moeilijker om jongeren te bereiken die geen werk hebben, geen onderwijs volgen, en geen ondersteuning zoeken bij de gemeente.

De teams banenafpraak hebben zicht op jongeren met een indicatie banenafpraak, maar niet alle jongeren uit het pro en vso vragen dat aan. De veronderstelling van gemeenten is dat jongeren waarvoor geen indicatie is aangevraagd 'het zelf wel redden'. Er zijn geen harde gegevens die dit onderbouwen. De gegevens van ons cohort (zie het vorige hoofdstuk) laten zien dat slechts een klein deel van de jongeren twee jaar na uitstroom een minimumloon verdient.

---

¹⁰ (Ex-) leerlingen van het voorgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs kunnen, indien zij dat willen, zonder beoordeling door UWV worden opgenomen in het doelgroepregister. Voor vso-leerlingen is deze wetgeving actief vanaf 1 mei 2016, voor pro-leerlingen vanaf 1 januari 2017.

Een van de redenen dat jongeren buiten beeld raken ligt in een moeizame gegevensuitwisseling. Privacy-afwegingen maken het lastig om gegevens over jongeren uit te wisselen. Dit geldt zowel voor verschillende afdelingen binnen gemeenten als in de uitwisseling tussen scholen en gemeenten.

De regionale afspraken over een overdrachtdossier (ROD) moesten dit oplossen. Het gebruik van het overdrachtdossier verschilde in de praktijk van school tot school: voor wie, wanneer en hoe frequent? Sommige gemeenten geven aan dat scholen de formulieren niet of deels invullen en liever telefonisch contact zoeken. Een deel van de scholen en gemeenten heeft behoefte aan eenduidige afspraken hierover, zodat helder is wat van wie verwacht kan worden en onnodige administratie voorkomen wordt. De basisafpraak was dat zonder een ROD de gemeente geen toestemming kan geven voor het inzetten van instrumenten zoals de jobhunter of jobcoaching, maar in de praktijk loopt dat anders.

Daarnaast zette de aangescherpte privacywetgeving het gebruik van het ROD onder druk, waarbij het niet altijd duidelijk was wat wel en niet was toegestaan. Het ministerie van OCW heeft in december 2017 de beperkingen in de gegevensoverdracht van pro en vso scholen naar de gemeente toegelicht. Opvragen van informatie over de uitstroomprofielen van jongeren en de monitoring op werk zijn formeel niet toegestaan. Door een wetswijziging is in ieder geval dit laatste wel weer mogelijk vanaf 1 januari 2019. Dit betekent dat hier zowel een kans als een opgave ligt voor de regio komend jaar.

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk brengen we de bevindingen uit de verschillende hoofdstukken bij elkaar en formuleren we aanbevelingen voor de partijen in de regionale werk- en stuurgroep.

5.1 Herijken afspraken over regionale aanpak

Naar aanleiding van de nieuwe taken die gemeenten sinds 2015 hebben gekregen hebben de gemeenten en onderwijspartijen in regio Utrecht in een convenant afspraken vastgelegd over de samenwerking rondom kwetsbare jongeren uit het praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en entree-opleidingen. De afspraken in het convenant waren gericht op het verbeteren van de transitie van school naar werk, onder meer door gemeenten vroegtijdig te betrekken bij jongeren die uitstromen en om tijdig relevante informatie uit te wisselen.

Alle gemeenten hebben naar aanleiding van de afspraken (subregionale) contactpersonen voor scholen ingesteld. De eerste twee jaren zijn er ook regelmatig brede regionale bijeenkomsten geweest voor alle betrokkenen vanuit scholen en gemeenten, om elkaar te leren kennen, elkaar te informeren, vragen op te halen en kennis te delen. Deze bijeenkomsten waren in die eerste fase nuttig en goedbezocht. Later was hier minder behoefte aan, sinds 2018 zijn die bijeenkomsten ook niet meer gehouden.

Doorgaans is er nu sprake van vroegtijdig contact tussen gemeenten en scholen voordat jongeren uitstromen. Door schoolbezoeken weet men elkaar beter te vinden, maar met scholen waar een klein aantal jongeren zit, zijn de contacten minder frequent. Breder zien we dat betrokkenen elkaar inmiddels kennen.

De afspraken in het convenant komen echter niet overal meer overeen met hoe de samenwerking verloopt in de praktijk. Er zijn allerlei olifantenpaadjes, eigen routines, ontstaan in het één-op-één contact tussen scholen en de voor hen belangrijke gemeenten. Daarbij is er voortschrijdend en verschillend inzicht, bijvoorbeeld over voor welke jongeren afstemming nodig is, of over wat het beste moment daarvoor is. Ook zijn er in de afgelopen jaren veranderingen geweest op aanpalende terreinen die invloed hebben op de convenantsafspraken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan diverse gemeentelijke pilots, de regionale inzet van jobhunters, inzet vanuit de banenafpraak en veranderingen in hoe gemeenten intern de ondersteuning voor deze doelgroep organiseren. Deze situatie leidt tot onduidelijkheid over de huidige status van het convenant.

- Het is aan de betrokken partners in de regio om te bespreken in hoeverre deze situatie wenselijk en afdoende is. We bevelen aan om op basis van dit monitoronderzoek de afspraken in het convenant te heroverwegen en eventueel aan te passen. Daarbij zijn op basis van het onderzoek een aantal specifieke aandachtspunten te formuleren, die we bespreken in de volgende paragrafen.

5.2 Volgen en ondersteunen tijdens vervolgonderwijs

Meer dan de helft van alle jongeren uit deze doelgroep stroomt door naar vervolgonderwijs. Velen van hen halen ook een diploma, een deel studeert daarna verder (stapelen), waarna een deel van de doelgroep uiteindelijk ook op mbo niveau 3 en 4 terecht komt.

Doorstroom en diplomering van pro naar mbo ligt op een vergelijkbaar niveau of net iets hoger dan landelijk. Doorstroom van het vso naar het mbo ligt in deze regio net iets onder het landelijke gemiddelde. Vso-doorstromers naar mbo niveau 1 in het gemonitorde cohort halen vaker dan landelijk

een diploma. De vso doorstromers naar niveau 2 halen echter minder vaak dan landelijk een diploma binnen twee jaar. De doorstroom vanuit entree naar niveau 2 ligt ook ongeveer op het landelijk gemiddelde.

Ook al gaan de regioafspraken niet over de overstap naar vervolgonderwijs, het feit dat een grote groep kwetsbare jongeren voor deze route kiest heeft mogelijk wel implicaties voor dit beleid. Een aantal betrokkenen hebben deze onderwijsdoorstroom aangemerkt als een 'witte vlek' in het beleid. Gemeenten hebben weinig zicht op de groep jongeren die vanuit het pro of vso verder gaan in het onderwijs. Ze worden dan niet meer aangemerkt als 'kwetsbaar' en vallen onder de reguliere ondersteuningstaak van het onderwijs en onder de RMC- taak om jongeren die dreigen uit te vallen zonder startkwalificatie te monitoren en uitvallers terug te leiden naar school of werk. Dit roept verschillende beleidsmatige vragen op:

- Is het wenselijk deze groep jongeren actief te monitoren in hun verdere onderwijsloopbaan?
- Moeten jongeren uit het vso, praktijkonderwijs of entree-opleiding die doorstromen naar vervolgonderwijs op een later moment ook aanspraak kunnen maken op extra ondersteuning bij de overstap naar werk – zoals jobhunters, loonkostensubsidie, mogelijkheid om in het doelgroepregister ingeschreven te worden?

5.3 Vorbereiden op de arbeidsmarkt en betrekken werkgevers

In het convenant hebben scholen voor praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs (pro en vso) afgesproken om de jongeren in het laatste jaar voor uitstroom al voor te sorteren op de uitstroomplek. Het convenant – en de bredere ontwikkeling naar meer nadruk op participatie – heeft eraan bijgedragen dat scholen het arbeidsmarktperspectief sterker betrekken bij sector- en stagekeuze. In het vso zijn de netwerkcontacten met werkgevers de afgelopen jaren versterkt.

Van de uitstromers uit pro, vso of entree betreden vier op de tien jongeren direct de arbeidsmarkt. De monitor laat zien dat weinig gemonitorde uitstromers stabiel werk hebben met een inkomen boven bijstandsniveau (982 euro). Dit aandeel neemt over de jaren wel toe: van 7 procent gedurende het eerste jaar na uitstroom tot 20 procent tweeënehalf jaar na uitstroom. Na die tweeënehalf jaar heeft nog eens een op de drie uitstromers een lager inkomen, een op de tien heeft een uitkering. Sommige gemeenten zetten daarom in op de ondersteuning voor jongeren tot 27 jaar. Dit betekent ook dat nagedacht moet worden over hoe jongeren die langdurig thuis zitten of die op een later moment hun inkomen verliezen, alsnog hun weg naar de gemeente kunnen vinden. Zo vonden we in voorgaand onderzoek verschillen in de mate waarin jongerenloketten proactief jongeren benaderen. Bijna alle gemeenten geven aan dat naarmate jongeren ouder worden zij minder snel in beeld zijn.

Het geringe aandeel van de gemonitorde uitstromers van pro, vso en mbo-1 met (stabiel) werk onderstreept de urgentie van de opgave. Deze jongeren zijn kwetsbaar op de arbeidsmarkt en ze hebben veelal extra ondersteuning nodig om aan het werk te komen en te blijven.

- Dit pleit voor een blijvende inzet op betere arbeidsmarktvoorbereiding en gezamenlijke inzet rond de transitie. Scholen voor pro en vso lijken zich steeds meer bewust te zijn van een goede voorbereiding op de arbeidsmarkt. Ook gemeenten pakken steeds vaker een rol bij het begeleiden van de overstap naar werk. In regio Noordwest lijkt bijvoorbeeld het begeleiden van jongeren tijdens de transitie naar werk goed geslaagd.

- Werkgevers zijn nu niet betrokken bij de regionale samenwerkingsafspraken. Voor transitiestages zijn werkgevers nodig die jongeren aansluitend een baan kunnen en willen aanbieden. Werkgevers en gemeentes kunnen ook samen werken aan passende werk, activerings- of dagbestedingsarrangementen - die de ontwikkeling van verschillende groepen jongeren ondersteunt.
- Niet alleen de transitie van school naar werk is belangrijk, maar ook het lange termijn werkperspectief blijft een aandachtspunt. Driekwart de jongeren die na school de overstap naar de arbeidsmarkt maakt, bevindt zich na tweeënhalf jaar nog in een kwetsbare positie. Dit benadrukt de behoefte aan lange termijn ondersteuning, waarbij er wel verschillen zijn tussen uitstromers uit pro, de bol en bbl entreeopleidingen en de verschillende groepen uit het vso. Vormen van nazorg nadat een jongere bij een werkgever aan de slag is gegaan of meer outreachend werken bij de gemeente/jongerenloket kunnen oplossingsrichtingen zijn.
- Monitoring van de arbeidspositie van nieuwe cohorten geeft relevante informatie: leiden de inspanningen van afgelopen jaren tot betere resultaten voor de doelgroep?

5.4 Meer aandacht voor entree-verlaters op de arbeidsmarkt

De arbeidsmarktpositie van mbo-1 verlaters is relatief wat beter dan voor jongeren uit het praktijkonderwijs en vso, maar dat geldt vooral voor uitstromers uit een bbl-opleiding. De dynamiek en onderlinge verschillen zijn groot. Van alle entree-verlaters heeft een derde anderhalf jaar na uitstroom geen geregistreerd werk of inkomen. 20% van de uitstromers is na een jaar weer opnieuw aan een (andere) mbo-entreeopleiding begonnen.

De afspraken over de samenwerking rond arbeidstoeleiding tussen gemeenten en de verschillende entreeopleidingen bleken al in 2016 niet goed te werken. De samenwerking tussen het mbo en de gemeenten kan op verschillende terreinen versterkt worden:

- Gezien de grote uitval in mbo niveau 2 van doorstromende kwetsbare jongeren, ligt het voor de hand om te kijken hoe mbo en gemeenten samen meer kunnen inzetten op aanvullende begeleiding tijdens stages en leerwerkplekken.
- De arbeidsmarktpositie voor de groep jongeren die met en zonder diploma uitstromen uit de bol-entreeopleidingen en geen verder onderwijsperspectief hebben, is ook zwak. Gemeenten en het mbo kunnen hier samen optrekken, bijvoorbeeld door afspraken te maken over preventieve melding bij een negatief bindend studieadvies en een gezamenlijke inzet en ondersteuning bij het vinden van werk en werkgevers.

5.5 Meer zicht op dagbesteding als activering

Uit de procesevaluaties bleek dat er voor de jongeren op het grensgebied tussen dagbesteding en arbeid betere afstemming nodig is tussen afdelingen jeugdhulp, wmo en werk en inkomen. Zo is er nu geen betrouwbaar overzicht over het aantal jongeren uit het pro en vso dat gebruik maakt van dagbesteding. Er is een grote variatie in het aanbod van activering (dagbesteding) voor jongeren die de overstap naar werk na school niet of nog niet direct kunnen maken. Arbeidsmatige dagbesteding wordt de laatste jaren steeds vaker ingezet als tussenstap in de transitie van onderwijs naar werk, voor jongeren die wel in staat worden geacht om te kunnen werken, maar waarbij de afstand naar werk vooralsnog te groot is.

Gemeenten proberen de focus aan te brengen door bijvoorbeeld tussentijds gesprekken te voeren met jongere of door tussentijds de loonwaarde te meten. In hoeverre dit leidt tot meer jongeren die daadwerkelijk de overstap maken naar werk is nog niet bekend.

- In het regionale dagbestedings- of activeringsaanbod moet meer aandacht komen voor de doorontwikkeling van jongeren voor wie werk op termijn nog wel haalbaar is.
- Een oplossingsrichting zou kunnen zijn om vanuit de gemeente goed in kaart te brengen welke dagbestedingsplekken zich specifiek richten op het toewerken naar arbeid, om hier jongeren gericht naar toe te kunnen leiden. Mochten zulke plekken er nog onvoldoende zijn, is afstemming met dagbestedingsaanbieders nodig om passend aanbod te creëren.
- Dit vraagt ook blijvend zicht op de ontwikkeling van jongeren om te bepalen of en wanneer ze de overstap kunnen maken van dagbesteding naar werk. Er is nu een grote diversiteit in hoe gemeenten dit bepalen: aan de hand van de wensen van de jongere, aan de hand van een loonwaardemeting of op basis van de inschatting van de dagbesteding. Gemeenten en aanbieders van activerende dagbesteding kunnen samen kijken of de huidige instrumenten voldoende passend zijn, of dat hier een methodiek voor gemaakt kan worden zodat de jongere van tevoren weet waar zij of hij aan toe is.
- Over het algemeen is bij gemeenten beter zicht nodig op de ontwikkeling van het gebruik van het aanbod van dagbesteding/activering door jongeren uit het pro en vso en de effecten daarvan.

5.6 Zinvolle gegevensdeling

Zinvolle gegevensdeling die voldoet aan de huidige vereisten met betrekking tot gegevensbescherming is een belangrijke randvoorwaarde voor samenwerking en een lerende beleidsaanpak. Om tijdig relevant informatie uit te wisselen is in 2015 het regionaal overdrachtdossier (ROD) ontwikkeld. In de context van de nieuwe taken functioneerde dat in eerste instantie als nuttig hulpmiddel. De basisafpraak was dat zonder een compleet ROD de gemeente geen toestemming kan geven voor het inzetten van instrumenten zoals de jobhunter of jobcoaching. In de praktijk verschilde het gebruik van het overdrachtdossier van school tot school: voor wie, wanneer en hoe frequent? Scholen vulden de formulieren niet of deels in, andere zochten liever telefonisch of persoonlijk contact. In de praktijk is het ROD niet de standaard, maar een van de hulpmiddelen geworden. Daarnaast zette de aangescherpte privacywetgeving het gebruik van het ROD onder druk. Vanaf december 2017 was het formeel niet meer toegestaan voor gemeenten om informatie over de uitstroomprofielen van jongeren bij scholen op te vragen, of te monitoren op werk. Door een wetwijziging is dit laatste wel weer mogelijk vanaf 1 januari 2019.

- De regionale partners moeten komend jaar bepalen of men weer een eenduidige werkwijze en afspraken wil maken over gegevensdeling die succesvolle transitie van onderwijs naar werk ondersteunt.
- Gegeven het grote aantal doorstromers naar het vervolgonderwijs is het waardevol om verkennen of (aanvullende) afspraken nodig zijn over een warme overdracht en gegevensdeling tussen pro en vso en het mbo ten behoeve van een doorlopende ondersteuningslijn.

Bijlage 1 Onderwijsresultaten per school

		Doorstroom (%) (1 okt. 2016)	Doorstroom (aantal) (1 okt. 2016)	- waarvan % nog in onderwijs (1 okt. 2018)	- waarvan diploma mbo-1 als hoogste diploma (1 okt. 2018)	- waarvan SK als hoogste diploma (1 okt. 2018)
01EK	Kranenburg	54%	25	76%	52%	8%
07BM	Praktijkschool De Baanbreker	65%	36	64%	58%	3%
17AO	POUWER	51%	25	44%	32%	8%
26HY	Dynselburgschool (Seyster College)	68%	26	69%	46%	15%
26KA	Futura College	50%	13	46%	15%	62%
PrO	Totaal	58%	125	62%	45%	14%
00PQ	Kromme Rijn College (voorheen De Pels)	78%	35	51%	34%	6%
00VV	Prof Fritz Redlschool voor Langdurig Zieke	65%	15	73%	7%	7%
01JO	Auris College Utrecht	77%	23	65%	13%	35%
01KI	De Sprong & De Heuvelrug	64%	27	33%	44%	4%
02RF	Berg en Boschool	78%	60	78%	7%	27%
02RM	Beukenrode Onderwijs	83%	29	62%	7%	10%
02YT	Mytyschool Ariane De Ranitz	44%	12	100%	8%	17%
14RB	Jan Hein Donnerschool	75%	3	33%	0%	0%
14RZ	STIP VSO Utrecht	12%	5	20%	80%	0%
17GW	Kentalis Het Rotsoord	71%	15	73%	27%	13%
19TJ	WereldKidz Meerklank	8%	1	100%	0%	0%
23GH	De Lasenberg	48%	13	69%	46%	8%
23GL	Intermetzo Zonnehuizen Onderwijs	42%	15	73%	33%	0%
25GR	Bartimeus OWI voor Visueel Gehandicapte	42%	5	100%	20%	0%
VSO	Totaal	60%	258	66%	21%	14%
01OE	Wellantcollege	57%	4	100%	75%	25%
25LH	ROC Midden Nederland	42%	43	58%	40%	49%
25LN	ID College	78%	18	56%	72%	28%
30RN	MBO Utrecht	56%	38	50%	53%	29%
Mbo-1	Totaal	52%	103	56%	51%	37%

Bijlage 2 Doorstroom en diplomering na vso; naar cluster

Tabel B.1 – Percentage uitstromers in vervolgonderwijs: vso per (voormalig) cluster

	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4	VSO-totaal
1 okt. 2016	42%	75%	23%	68%	60%
1 okt. 2017	42%	63%	22%	60%	52%
1 okt. 2018	42%	49%	20%	47%	43%
n (=100%)	N=12	N=51	N=79	N=289	N=431

Tabel B.2 – Percentage uitstromers in vervolgonderwijs; naar type vervolgonderwijs voor vso

		Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4	VSO-totaal
1 okt. 2016	Mbo-1	8%	10%	6%	6%	6%
	Mbo-2	8%	27%	3%	16%	14%
	Mbo-3/4	17%	22%	3%	17%	15%
	Overig*	8%	16%	11%	30%	25%
1 okt. 2017	Mbo-1	8%	6%	3%	5%	5%
	Mbo-2	8%	22%	4%	17%	15%
	Mbo-3/4	17%	25%	4%	17%	16%
	Overig*	8%	10%	11%	21%	17%
1 okt. 2018	Mbo-1	-	-	-	2%	2%
	Mbo-2	17%	12%	4%	9%	8%
	Mbo-3/4	17%	29%	9%	21%	20%
	Overig*	8%	8%	8%	15%	13%

* de categorie 'overig' bestaat vooral uit vso en vo en daarnaast ook uit pro en vavo/ve

Tabel B.3 – Hoogst behaalde diploma tot 1 oktober 2018; vso per (voormalig) cluster

		Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4	so-totaal
1 okt. 2018	Geen diploma	67%	27%	80%	50%	53%
	Vmbo	25%	31%	9%	21%	20%
	Havo/vwo	-	2%	-	3%	2%
	Mbo-1	8%	20%	9%	20%	18%
	Mbo-2	-	18%	3%	5%	6%
	Mbo-3/4	-	2%	-	1%	1%
n (=100%)		N=12	N=51	N=79	N=289	N=431

Bijlage 3 Arbeidssituatie na uitstroom vso; naar cluster

Tabel B.4a – Arbeidssituatie oktober 2016 t/m september 2017 VSO-uitstromers; naar voormalig cluster (abs)

	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4	VSO totaal
7. stabiel werk	-	-	1	4	5
8. stabiel uitkering	-	-	1	-	1
9. stabiel werk/uitkering	-	-	-	1	1
10. laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)	6	8	50	27	91
11. laag inkomen (lager dan 242 euro)	-	3	4	20	27
12. duurzame arbeidssituatie onbekend	1	1	2	24	28
	7	12	58	76	153

Tabel B.4b – Arbeidssituatie oktober 2016 t/m september 2017 VSO-uitstromers; naar voormalig cluster (%)

	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4	VSO totaal
7. stabiel werk	-	-	2%	5%	3%
8. stabiel uitkering	-	-	2%	-	1%
9. stabiel werk/uitkering	-	-	-	1%	1%
10. laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)	86%	67%	86%	36%	59%
11. laag inkomen (lager dan 242 euro)	-	25%	7%	26%	18%
12. duurzame arbeidssituatie onbekend	14%	8%	3%	32%	18%
	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel B.5a – Arbeidssituatie periode oktober 2016 t/m september 2017 & januari 2018 (VSO cluster 1)

Okt. 2016 t/m sept. 2017			Januari 2018		Januari 2019			
Stabiel werk	-	-	Werk (>€982)	-	-	Werk (>€982)	-	-
Stabiel uitkering	-	-	Uitkering (>€982)	3	43%	Uitkering (>€982)	2	29%
Stabiel werk/uitkering	-	-	Werk/ uitkering (>€982)	-	-	Werk/ uitkering (>€982)	-	-
Laag inkomen (€242<€982)	6	86%	Laag inkomen (€242<€982)	3	43%	Laag inkomen (€242<€982)	1	14%
Laag inkomen (<€242)	-	-	Laag inkomen (<€242)	1	14%	Laag inkomen (<€242)	-	-
Duurzame arbeidssituatie onbekend	1	14%	Arbeidssituatie onbekend	-	-	Arbeidssituatie onbekend	4	57%
	7	100%		7	100%		7	100%

Tabel B.5b – Arbeidssituatie periode oktober 2016 t/m september 2017 & januari 2018 (VSO cluster 2)

Okt. 2016 t/m sept. 2017			Januari 2018			Januari 2019		
Stabiel werk	-	-	Werk (>€982)	-	-	Werk (>€982)	2	17%
Stabiel uitkering	-	-	Uitkering (>€982)	-	-	Uitkering (>€982)	-	-
Stabiel werk/uitkering	-	-	Werk/ uitkering (>€982)	1	8%	Werk/ uitkering (>€982)	1	8%
Laag inkomen (€242<€982)	8	67%	Laag inkomen (€242<€982)	7	58%	Laag inkomen (€242<€982)	4	33%
Laag inkomen (<€242)	3	25%	Laag inkomen (<€242)	2	17%	Laag inkomen (<€242)	1	8%
Duurzame arbeidssituatie onbekend	1	8%	Arbeidssituatie onbekend	2	17%	Arbeidssituatie onbekend	4	33%
	12	100%		12	100%		12	100%

Tabel B.5c – Arbeidssituatie periode oktober 2016 t/m september 2017 & januari 2018 (VSO cluster 3)

Okt. 2016 t/m sept. 2017			Januari 2018			Januari 2019		
Stabiel werk	1	2%	Werk (>€982)	1	2%	Werk (>€982)	4	7%
Stabiel uitkering	1	2%	Uitkering (>€982)	9	16%	Uitkering (>€982)	20	34%
Stabiel werk/uitkering	-	-	Werk/ uitkering (>€982)	-	-	Werk/ uitkering (>€982)	-	-
Laag inkomen (€242<€982)	50	86%	Laag inkomen (€242<€982)	41	71%	Laag inkomen (€242<€982)	12	21%
Laag inkomen (<€242)	4	7%	Laag inkomen (<€242)	3	5%	Laag inkomen (<€242)	1	2%
Duurzame arbeidssituatie onbekend	2	3%	Arbeidssituatie onbekend	4	7%	Arbeidssituatie onbekend	21	36%
	58	100%		58	100%		58	100%

Tabel B.5d – Arbeidssituatie periode oktober 2016 t/m september 2017 & januari 2018 (VSO cluster 4)

Okt. 2016 t/m sept. 2017			Januari 2018			Januari 2019		
Stabiel werk	4	5%	Werk (>€982)	5	7%	Werk (>€982)	10	13%
Stabiel uitkering	-	-	Uitkering (>€982)	2	3%	Uitkering (>€982)	8	11%
Stabiel werk/uitkering	1	1%	Werk/ uitkering (>€982)	2	3%	Werk/ uitkering (>€982)	2	3%
Laag inkomen (€242<€982)	27	36%	Laag inkomen (€242<€982)	24	32%	Laag inkomen (€242<€982)	16	21%
Laag inkomen (<€242)	20	26%	Laag inkomen (<€242)	10	13%	Laag inkomen (<€242)	11	14%
Duurzame arbeidssituatie onbekend	24	32%	Arbeidssituatie onbekend	33	43%	Arbeidssituatie onbekend	29	38%
	76	100%		76	100%		76	100%

Oberon

Postbus 1423, 3500 BK Utrecht
t 030 230 60 90 | f 030 230 60 80
info@oberon.eu | www.oberon.eu

Johan Bokdam (Oberon)
Erik Keppels (KBA Nijmegen)
Marjolein Bomhof (Oberon)

Utrecht, 6 mei 2019
In opdracht van de gemeente Utrecht